МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 32 (4046). | ШИНАРДИ, 16 март, 1965 шу. | Мах 2 кеп.

ДЕПУТАТАЛЛА — ДИКАГIБАРАШ!

РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМХОША ЙОККХАЧА БАРТ-ЦХЬОАГIОН ЦА КХАДЖ ТЕССАР КОММУНИСТИЙН ПАРТЕ БОАЦАРИЙН ЙОХАРГЙОАЦАЧА БЛОКА КАНДИДАТАШТА.

Iуйрийна 6 сахьат даьннад. Калинина поселкерча хоза кийчъьлча № 38 йолча юкъерча школа актови зале хьачубовл эггара хьалхара харжархой. Хоржама участка председатела Валентин Николаевич Кузнецова лоацца къамаьл деш аьлар: «новкъостий харжархой, аз даькъал ду шо укх дезача денца. Тахан вай моттигерча Советашка хорж халкъа дикагIбола къонгаши мехкарийи. Аз дех шугара царна тIехьа кхадж тассар».

Хоржама комиссе членаш багIача истола тIа дIатIайода хоза кийчъенна йоI. Тахан юххьанца кхадж тоссаш я со, — йоах Бабаянц Любас, — ер ди сона цIаккха дицлургдац. Дег тIара баркал оал аз дукха езача партенен вай правительстванен е бокъо сона яларах.

Цул тIехьагIа хоржама бюллетень хьаэц Тумгоев Исхьакха Бексолта. Дукха хIама бIаргадайна ва из воккха саг. Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа хьинаре дакъа лоацаш хиннав Бексолта. ЦIеча Байракха ордени кхы дуккха медалаши — уж да пенсионера Тумгоевна денна совгIаташ. Аз кхадж тосса дуккха ха я, — йоах цо, —хIаьта а массаза санна дог гIоздаьнна хул со. ХIана а ер бюллетень аз Iочутосс советски халкъа ираза духьа.

Итт сахьат доаллаш дукхагIа болча харжархоша кхадж тессар.

М. АУШЕВ.

* * *

Са хила гаьна да, цхьабакъда дукха нах гулбеннаб Нохч - ГIалгIай педучилище чуйолча цIеношка. Тахан укхаза сакъердаме я — хоза кийчъяьй «Агитпункт» аьнна тIаяздаь йола здани. Хозача алапашца яздаьд хоржамаш дара къахьегамхой тIахьехаш дола плакаташ, лозунгаш. Шо-шоай моттигаш лаьца Iохайша багIа комиссе членаш.

...Iуйрийна ялх сахьат даьнна ха. Эггара хьалхарча дикагIболча къонгашта, мехкараштa тIехьа кхадж тасса венав къаьна коммунист пенсионер Амерханов Висангири. Тахан дог гIоздаьнна ва из. Ше кхадж тассалехьа цо оал:

— Новкъостий! Вай мохк масса а мехкел демократичнегIа ба. Цудухьа вайх хIаравар дог тийша ва кхоане ираз долаш хургхиларах. Тахан, моттигерча Советашка хоржамаш долча дийнахьа, аз дег тIара даькъала дувц шо.

Дегаш гIоздаьнна ба къаьнача коммуниста тIеххьа шоай вахаре эггара хьалха кхадж тосса дешархой Иванова Светлана, Колпикова Валя. Сийрдадаьнна делача цар бIаргаша хьахьокх шоаш кхадж тоссаш хиларах цар доккхал делга.

Са довлехьа кхадж тесса бовл харжархоех 94 процент.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

* * *

Iуйрийна ялх сахьат даьлча шерра хьайийлар Наьсарен - Вокзалерча № 9 йолча хоржама участка наIараш.

Хоржама участка председатела Плиев Зайпала Махьмада харжархошка моаршал а хоатташ къамаьл дир.

Шийла яле а, Iуйре цIайза яр аьнна ца Iеш харжархой шоай сийлен граждански декхар кхоачашде хьаухар. Эггара хьалха кхадж тасса баьхкаращца бар укх шера духхьашха кхадж тоссаш бола цхьайтта шерарча школа дешархой Муталиева Марем, Инаркаев Султан, Бузуртанов Дадаш, персональни пенсионераш Ганиев Аюб, Цороев Бейсолта, № 5 йолча гIишлошъяра-монтажни управлене болхло плотник Костоев Осман.

...1890-гIча шера ваь ва Цороев Бейсолта. Цо а белгалдаьккхар кагинахи мехкарийи хоза халхар дешбайча дIаяха ха шийна йицлулга.

— ЧIогIа деза да сона таханара ди. Тахан санна нах ираза хилийтара оахош Iомехкадаь цIий новкъа дац тхона — граждански тIем тIа дакъа лаьцараштa. Цу тайппара къамаьл дир кхадж тасса урна дIатIавахача воккхача сага Ганиев Аюба а. Цун къамаьл чакхдаьлча хоза хеташ тIоараш техар гулбеннараша. Урнана тIавоагIа плотник Костоев Осман.

— Дикача толамца накъа венав со укх денна, — иштта дIадоладир цо ший къамаьл. — ХIара бетта сайна енна план тIехкхоачашъеш хьавенав со. Тахан укхаза дукха хургба аз даьча цIеношка баха хайша нах. Цунах доккхал ца дича Iелац со. Дег тIара раьза волаш тосс аз кхадж.

ТIехь - тIехьагIа дукхагIа хул нах хоржама участке. Массава а велаш, дог гIоздаьнна хиларо хьахьокхар мел раьза болаш ухар наьсархой моттигерча Советашка хоржамаш де.

Хаматхан ГАЛАЕВ.

ДЖАЛАЛАБАДЕ ХИННА ТОРЖЕСТВАШ

КАБУЛ, 12 март. **ТАСС корреспонденташа А. Ступакен А. Петровен** хоам бу:

Селхан чIоагIа езъеш хьайийлар Джалалабадски ирригационни система. Из хьаеллача дакъа лаца баьхкар Афганистана король Мухаммед Захир-шах, премьер-министр Мухаммед Юсуф, министраш, боккхий паччахьалкхен а общественни а деятелаш. Укхаза ба СССР Министрий Совета Председатела заместитель Д. С. Полянский керте латта советски правительственни делегаце членаш а.

Торжестваш ше хьаеллаш, общественни балхий министра Мухаммед Азима дийцар Джалалабадски ирригационни система хьалъе йолаяра историх. Цо къаьстта белгалбаьккхар Советски Союзеи из система хьалъеча юкъарчал доаццаш дакъа лаьцача советски специалистийи лоархIам. Цул тIехьагIа микрофона дIатIавахар советски правительственни делегацена керте латта Д. С. Полянский.

Советски правительства цIерах цо даькъала дийцар афгански халкъ Джалалабадски ирригационни канал хьаделларца.

ГIирс хьалбаь баккха вIаштIехьдаьлар, йоах Д. С. Полянске, айхха вежарашха бувзам а болаш афгански советски гIишлонхоша цхьана къахьегар бахьан долаш. Тха безам ба, йоахар цо дIахо, шоаш дегIадахкара дуккхача бIаьшеренашка колониальни Iазап тIалаттар бахьан долаш тIехьадиса деррига халкъаш сихача темпашца дIахьалха гIоргдолаш хьалторо тоас гIерта.

Ший къамаьл чакхдоаллаш советски делегацена керте латтачо афгански халкъа ловца баьккхар къам ший лоIаме дегIадара гIулакхa цо керда толамаш дахар а ловш.

Цул тIехьагIа къамаьл дир Афганистана корола Мухаммед Захир-шаха. Цо белгалдаьккхар, Джалалабадски ирригационни система хьалъяр сийлахь-йоккхача Советски Союзо Афганистана экономически дегIаяра гIулакха доттагIленцеи шийна йолча гIойлен духьа доацаши деш дола новкъостал хьахьокха масал хилар.

Къамаьл даь ваьннaчул тIехьагIа Мухаммед Захир-шаха дIачувоаллачара лента хоададу, советски делегации правительства членаши шийца а болаш сунтага а ГРЭС-ага а хьож.

Цул тIехьагIа корола Мухаммед Захир-шаха гIишлонхошта Афганистана лакхера орденаш луш церемони йолаелар. Советски правительственни делегацена керте латтача Д. С. Полянске а иштта хьожаяьчарна дIалу Советски Союза орденаши медалаши.

Город Джалалабаде лоацца салеIачул тIехьагIа торжествашка дакъа лоацараш Джалалабадски ирригационни система кхыча объекташка а хьежар.

ДИКА А СИХА А ЧАКХДАХА БIАЬСТАН БАЛХАШ

Лаьттанцареи хьайбашкареи продукташ дукхагIа яха аьнна 1965 шера доккхий декхараш тIаийцад республика юрта боахама болхлоша.

Колхозашеи совхозашеи къовсам лоаттабу хIара гектара тIара 19 центнерал кIезигагIа доацаш ялат, цу даькъе 25 центнер хьажкIаш, 18 центнер кIа даккхар, 190 центнер шекара свекла, 100 центнер коартолаш, 140 центнер баьца дааpаш, 45 центнер сом, 70 центнер комсаш яхар духьа.

ТIаийца декхараш чакхдахари паччахьалкхен заказ сийленца кхоачашдари, хIаьта иштта фуна, кхачанна, доакъарийна мелъэш фондаш кийчъяри духьа боккха болх баьб колхозашкеи совхозашкеи хIанзле а.

Эггара хьалха белгалдаккха деза, дукхагIа йолча районашка ялаташ лакхача агротехнически боараме дIадийна хилар. Укх шера 10 марта хьежача 165 эзар гектара тIа дIадийна дукхагIа дола ялаташ дикача хьала тIа да, хIаьта вож юхедисараш а дац кхы дукха воча хьала тIа. Колхозашеи совхозашеи лаьрххIа гIулакх ду дIайийнача хIамашта — къовсам лоаттабу дехкий хьисаперча зулам дерашца, минеральни удобренешца подкормка ю. Алхха январи феврали бетташка подкормка яьй 10 эзар гектар совгIча гуйран ялаташта.

ХIанз юрта боахама болхлой керттера уйла тIаерзаьй бIаьстан юхье кхашка дергдолча балхашта кийчо яра. Колхозий, совхозий, отделеней, бригадай звеньяй дуккхача кулгалхоша дика кхетадаьд, бIаьстан юхье ялаташ дIадер 1965 шера лакха хьувкъамаш кхедар духьа лоаттабеча къовсаме лоархIамерча этапех цаI хилар. Болх дика вIаштIехьбаьккха уж дIадера хIанзле а дукха хIама даьд. Трактораштa, фу дIатоссача, лаьтта кийчдеча машинаштa ремонт яь яьннай колхозаши совхозаши. БIаьстан юхье дIадуврглолча ялатий фу кийчдаь доалаш латт. ДукхагIа долча боахамашка вIашагIъехкай юртбоахама культураш хьувкъаяр духьа хьинаре къовсам лоаттабеш йола хьажкIаш лелаю, свекла лелаю, кхыйола механизированни звенош.

Юрташкарча къахьегамхой хьинар чIоагIа айденна хиларца белгалйоалаш я укх шерара бIаьсти. ХIанз хIара боахаме къоалам бе а белла лел малагIа культура кхеяр гIойленагIа да, дIаювча культураштa малагIча лаьттай структура тIаийцача бакъахьа я, паччахьалкхен закон малагIа кхоачашдича бакъахьа да хьожаш лоархIамаш деш. Къаьстта дукхагIа уйла тIайохийт юкъарча хьайбашта чIоагIа доакъарий база вIашагIйоллара дешашта.

Цхьадолча боахамашка дукхагIа дIаюв цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювлеи цхьан шера тIаювлеи баьцаш, вокхазахьа — доакъарий свекла, вIашагIэбаь вико-кени горохо-кени. Балхаш толаме чакхдоахаш да дукха боахамаш. Цхьабакъда, уж хьалхара гIанаш мара дац хьалхашка латта рубежаш яхарга бодача новкъа гIолла даьха.

ГIулакх толамца чакхдаккхара де дезаш хIамаш хIанз а дукха да. Халахете а, массанахьа а деррига а вIаштIехьа дац вай.

Укх денношка парте областной комитета бюро хьежар бIаьстан юхьера ялаташ дIадера Наьсарен совхозаши колхози мишта кийчъеннай. Проверка еш а бюро из дош дувцаш а доккхий кхоачамбоацараш гучадаьхар бIаьстан юхье кхашка дергдолча балхашта боахамаша кийчо ечара. Дерригаш а даьнадац боахамаш тракторашteи юртбоахама машинашteи ремонт яь. Техникана ремонт во яь моттигаш а гучаьннай. Уж деррига телха мел дола гIулакхаш да «Экажевский» совхозе. Къаьстта воча хьала тIа да цу районе трактораша шин сменах болх бергболаш трактористашца бригадаш вIашагIйохкара гIулакх. Районе тоъац 50 гаргга тракторист. Боахамашкара бIаьстан юхье дIаювча культурай фу хIанз а дIадувча кондицешка кхоачадаь дац. Ялаташ дIадувча кийчо ечара цIенхашттара кхоачамбоацараш гучадаьхад Ведана, Советски, кхыча районни боахамашка.

ДIайийна хIамаш хьувкъаяра хIанззе а денз тохадала деза.

БIаьстан юхье кхашка деча балхашта кийчо яь яккхаран уж дика чакхдахараи еш йола уйла хIанз цхьан дийнахьа а лаьгIъялийта мегаргьяц партийни организацеша, юрташкарча коммунисташа.

Юкъ - юкъера боахамаш зяба тIа макхаш даха, гуйран ялаташта подкормка е, хьалха юв культураш дIае доладеннад.

Бокъонца массанахьа а культураш дIае йолае кIеззига денош мара дисадац. ХIанз чIоагIа лоархIаме да бIаьстенна йиззача кийчонца накъа дахар духьа эггара саготагIа дола декхараш лоаццача хана кхоачашдар. Эггара хьалха укх гаргарча деношка ремонт яь яха еза тракторaш, нохараш, сеялкаш, культиваторaш.

Юрта боахам айбара гIулакха хьаьддача лоархIаме ба механизатораш. Цудухьа парте райкомаш, юххьанцара парторганизацеш, колхозийи совхозийи кулгалхой декхарийла ба кIира ха ялалехьа трактораша шин сменах болх бергболаш механизаторех бригадаш вIашагIйохка. Механизаторий кадращца беча балха тIа керттердар царна болх бара эша хьалаш хилийтар, цар материальни безам тIабахийтар да.

ЛоархIаме да укх шера техниках балха овсарле лакха йолаш пайда эцар духьа ялаташ дIадувчеи лаьтта кийчдечеи агрегаташта технически гIулакх делга вIаштIехьдаккхар.

ХIара боахаме цIаькха а хьажанза даргдац механизированни звенош мишта вIашагIъехкай, машинаш, инвентарь еррига а дIа-юха хьожаьйий, минеральни удобренеш, ядохимикаташ, гербицидаш йий, технологически карташ звеношта дIаденнадий.

Из долла хIама тIехьа ца тетташ чакхдаккха деза.

Культураш массанахьа а цхьатарра дIае йолаялале хьалхагIа ерригача колхозашкеи совхозашкеи практически семинар чакхъяккха еза механизатораш квадратно - гнездовой хьисапе хьажкIаш, гидуаргаш, кхыйола пропашной культураш дIае Iомабара.

Укх гаргтарча деношка бIаьстан юхье дIаюврглолча культурай дерригa фу цIендаь даккха а дIадувча кондицешка кхоачаде а декхарийла я колхозаши совхозаши. Укх шера бIаьстан юхье дIаюв еррига культураш дIаювча стандартий цхьоалагIчеи шоллагIчеи классерча сортовой фуца дIае еза. Ховш да, хьувкъам лакхбара удобренеш мел боккхача лоархIаме я. Соахкарчул 1,5-зза хIана яхьац аьнна дукхагIа минеральни удобренеш яхьаргъя республике укх шера.

Къаьстта лоархIаме да царех пайда эцача хана гIалаташ ца дувлийтар. Хьувкъам лакхбара хьашташа дIадех, лаьттанна химизаци яра гIулакх бокъонца Iилман ларда тIа леладелга.

Укх шера керттерча даькъе минеральни удобренеш товса еза «Безостая-1» яха гуйран кIа, шекара свекла, баьца дааpаш дIадуврголча лаьтта. Гуйран ялатaштa подкормка елга тIехьадувлийта мегаргдац. Духьал хIанз, бIаьстан юххье, эггара гIойленагIа да подкормка хьисапе удобренеш товсар.

Органически удобренеш, белггала аьлча кхо, культиваци яле хьалхагIа дилла деза дикка дохкадалийтачул тIехьагIа. МоллагIча а культурана удобренеш товсилга нийса Iалашдар духьа рекомендацеш яла еза хIара кхайна картограммаш оттаелга сихде декхарийла йолча агрохимлабораторешa.

Цхьабакъда, удобренеша шоаш хьувкъам лакх ца бе а тарлу, нагахьа санна лаьтта леладара культура бокъонца кхоачашъеш ца хуле.

Удобреней эффект йоккхагIа хулийтаргйола хьдда фактор — лаьтта дика тоадар, дикагIа йолча ханашка кхашкара балхаш чакхдахар, юртбоахама культураштa ший ханнахьа хий диллар.

Химизацеи лакхача агротехникацеи нийса тар а деш хий дехкаро тешам лу хьувкъам лакха хургхилара. Республика дуккхача районашка лаьттанца тIоадал геттара кIезига я. Цудухьа хий дехкилга хьувкъам лакхбар духьа лоаттабеча къовсаме эггара лоархIамегIара гIулакх лархIа деза. ЧIоагIа низ тIабахийта беза хий дехкилга вIаштIехьдаккхара. Укх гарггарча деношка хий дехка сеть кийчъяь яккхар, тоъаш йоаца инвентарь дахар, хий дехка говза болча нахах бригадаши звеноши вIашагIйохкар чакхдаккха деза.

Юрта боахама интенсификаци яраникъ чакхбаккха безаш хиларо дIадех лаьттан хIара гектарах пайда эцилга. ХIаьта а цхьабола кулгалхой ба вайна лаьттах пайда ца эцаш, шераш доахаш из даьсса улладеш, цунах цхьаккха пайда ца эцаш.

ХIара колхозе, совхозе, бригаде лаьттан хIара гектарах пайда дикагIа эцаргбола гIулакх дийза даргдац.

1965 шерарча бIаьстенах бокъонца лакхача агротехника бIаьсти яра мел эшар долаш я республика колхозаши совхозаши.

Кхашкара балхаш тIехдика чакхдоахилга юрта боахама берригача болхлой девиз а хинна дIаотта деза.

Лаьтта леладара культура лакхъяра дешаш парте райкомаша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша керттера уйла тIайохийташ хила деза.

Лаьтта леладеча керда, прогрессивни мел дар дикагIа чакхдоахаш хила беза агрономаш, инженераш, техникаш - механизатораш, уж ба болх тоабара оарцагIбувла безараш, цар толашагIа йола технологи дIайовзийтеи юкъекхувлеи еза, йоакхо е еза къахьегама овсарле лакхъяра, лаьттанцареи хьайбашкареи йоалача продукцега дIабода мах лохбара.

Керттердар — юртбоахама производство айяр духьа лоаттабеча къовсама нах оарцагIбахар, юртбоахама культураш кхеяра хьалха латта технологи царна Iомаяр, творчески къахьегарца цар материальни хьашт хилийтар, хьокхамаш дукхагIа лакхдар, царна лерттIа культурно - бытовой хьалаш хилийтар.

Парте райкомий, партийни организацей, колхозийи совхозийи кулгалхой берригa массово - политически организаторски болх бригадашка, кхашка бахьа беза хIанз, вешта аьлча хьувкъам бахьан долаш къовсам лоаттабечча.

ХIанз бIаьсти хьатIаэтта яьннай вайна. ЛоархIаме да цхьаккха ди, цхьаккха сахьат ха зехьа ца йоаяр а, лаьттанца тIоадал соцаяра балхаш шоай ханнахьа дIадоладар а, лоаццача хана уж чакхдахар а.

Ха ца а туллийташ ханнахьа макхаш даха деза гуйран ялаташта, лаьттанца тIоадал дукхагIа соцаяр а дIайийна хIамаш дегIаяхкара дика хьалаш хилийтар а духьа.

Цхьан дешаца аьлча, долла хIама де деза 1965 шера тIаийца декхараш сийленца кхоачашдар духьа.

Ф. ЮРЧЕНКО,
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома юртбоахама отдела заведующи.

Аргун яхача болхлой поселкера № 16 йола хоржама участок. Аргунски дулха комбината болхлой Алиева Тамарен СМУ-3 плотник Василий Рибинцеви кхадж тоссаш ба.

Н. Кобиашвиле сурт.

П. Я. ГУРЕЕВ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ФИНАНСАЙ МИНИСТРАЛЛА ХЬОЖАВАРА ХЬАКЪЕХЬАРА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

нов. **Гуреев** Петр Яковлевич Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика финансай министралла хьожаве.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный.
1965 шера 12 март.

* * *

Укх шера 12 марта арадаьннача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца Нохч-ГIалгIай АССР финансай министра декхарех мукъавалийтав нов. **Цолоев** Зархмата Султан, кхыча балха тIа из вахарца дувзаденна.

ДУНЕН КОММУНИСТИЧЕСКИ БОЛАМ КХОТАБАРГАХЬА БАЬККХА ЛОАРХIАМЕ ГIА

10-ча марта «Правда» тIа а дуккхача мехкий коммунистически газеташ тIа а кепа теха араьлар Австрале, Аргентина, Болгаре, Бразиле, Великобритане, Венгре, Германски Демократически Республика, Германе Федеративни Республика, Инде, Итале, Куба, Монголе, Польша, Сире, СССР, Финлянде, Франце, Чехословаке коммунистически болхлойи партей викалаш Консультативни вIашагIкхетара хьакъехьара Коммюнике. Цу вIашагIкхетаре наблюдателий хьисапе дакъа лоацаш хилар США Коммунистически парте викалаш.

Консультативни вIашагIкхетара доакъашхой берригача балхо а санна, ерригача коммунистически болхлойи партей, дерригача дунен тIарча общественноста теркам чIоагIа тIаэзаб Коммюнике.

Коммюнике тIа белгалдаьккхача тайппара, вIашагIкхетара керттера декхар дар вIаши хьаштдолча дешашта консультацеш елга, вIаши дагабалга. Барт ца хилар дIадаккхареи дунен коммунистически болам кхотабенна хулга чIоагIдарен наькъий хьакъехьа шоайла дагабаьлар цу вIашагIкхетара доакъашхой.

ДоттагIлени паргIатони хьале чакхдаьнна вIаши дагабалар беркате хилар, берригаш раьза а болаш тIаийцар хIанз кепа йоазонаш тIа арадаьнна документаш.

Московски Консультативни вIашагIкхетара итогаш — из империализманеи колониализманеи духьала, къамий паргIато бахьанце, машар, демократи, социализм бахьанце лоаттабеча къовсама гIулакха юкъейода лоархIамера ганз я. Антиимпериалистически къовсама дешаех хетараш дизза цаIаш хилар хьахьекхар вIашагIкхетара доакъашхоша, дIакхайкадир дунен реакце низаша хьувзаду агрессивни гIулакхаш чIоагIа юхатоха лаьрхIа шоаш хилар.

Коммунистически болам кхотабена хилийтара уйланца чакхдаьлар Консультативни вIашагIкхетар. Цун доакъашхоша къаьгга дIакхайкадир хьалхашка латта халонаши барт эгIари дIадаккхара, болхлой класса сийлахь-йоккха идеалаш бахьанце юкъарча моастагIчоа духьала цхьан къовсам лоаттабара платформа тIа коммунистий цхьа барт-цхьоагIо хилийтара тIакхувш шоай партеш хилар. Ховш да, вIаши дагабоалача хана хьагучаяьнна «дIаяха йиш йоаца халонаш» я, яхаш, вIашагIкхийттача хана массе тайпа доацараш буржуазни прессо арадоахаш хиннилга. ВIашагIкхетара берригача доакъашхой барт цаI болаш документаш тIаэцар — антикоммунистически пропаганда лийрхIараштa кхийтта хIама.

Коммунистически болама дагайоахкаш а цунна саготa хеташ а йола проблемаш ювцилга бокъонца демократически хьала тIа долаш, вошал долча партей цхьатарра нийса бокъонаш хилийтара, царна хетараш лархIара ларда тIа чакхдаьлар Консультативни вIашагIкхетар. Дувца оттадаьча дешашка хьожача хана шийгара доагIа дакъа лаьцар хIара делегаце. Йизза коллективность, доттагIлен, дега тIа долаш дар дIаалара, вошаллий уйла йолаш бар вIашагIкхетара берригa болх.

ВIашагIкхетара документаша — Коммюнике, Вьетнаме латтача гIулакхий хьакъехьарча Заявлене — хьахьокх консультацешка дакъа лоацаш хинна партеш кIоаргга интернационализм йолаш, империализманеи колониализманеи духьала, монополистически капитала оалала духьала къовсам лоаттабар духьа, паргIатон болам хьинаре хьаллацар духьа, массане машари халкъий кхерамалеи бахьанце къовсам лоаттабар духьа еррига вошал дола партеш, вай ханара деррига революционни низаш кхотаденна хилийтара хьакъехьа йоакхо еш хилар.

Марксизма - ленинизма принципашца кулгал а деш, вIашагIкхетара доакъашхоша эггара дезагIа лаьрхIа оттадир берригача революционни болама хьашташ. Кхы дIахо чоалхане ца далийта хьежар уж коммунистически боламе этта хьал, цхьанна партена а новкъа хургдоацача тайпара новкъостал де хьежар цу болама мугIараштa юкъе этта халонаш дIаяхара, еррига вошал дола партеш кхотаяра эшаш дола хьалаш хьадара. Цар уйлаш а цар даьр а дунен коммунизма юкъарча хьашташта маэшара дар. Цунна тешал ду тIаийцача документий берригача лостамо а чулоацамо а. ХIанз укх сахьате цу е вокх дешашта цар позицеш моллагIаш яле а, ерригача вошал долча партешта цу документаш тIара корайоагIаргья вай болама моллагIча цхьан даькъа хьашташта маэшара а йоацаш, берригача дунен коммунистически болама, империализмана духьала, коммунизма гIулакх бахьанце къовсам лоаттабеча берригнеи гIулакха маэшара йола идеяши положенеши.

Дунен халкъашта юкъера коммунистически болама чIоагIа бехктокхаме йолча хана хилар вошал долча партей викалий Консультативни вIашагIкхетар.

Деррига чулаьца аьлча, машареи социализмаи гIулакха пайданагIа долча оагIорахьа дегIаихай укх тIеххьарча шерашка дунен тIара событеш. ДегIабенаб социалистически система низ. Халкъа демократе мехкашка хьаеш латт социалистически общество. Дика камаьхал а йоалаш коммунизм хьалъеш йоал Советски Союз. Керда доккхий толамаш даьхад къаман-паргIатон боламо; тIа-тIа дукхагIа хул шоай дегIаахара капиталистически боаца никъ, социализма никъ лувцаш йола къона къамий паччахьалкхенаш. Капитала мехкашка тIа-тIа шерлуш боагIа империалистически реакцена духьалара къовсам, цунах хетта тIа-тIа дукхагIа кхетаду болхлой болама ерригача политически отрядаша деш дар цхьан бартагIа ца хилча даргдоацилга. Дунен халкъашта юкъерча арене низий соотношенеш, деррига чулаьца аьлча, социализманеи машараи аьттув болча оагIорахьа хувцалу дIахо а.

Цхьабакъда, цIенхашттарча халонехи духьаленехи чакх а ювлаш боах цу юкъарча тенденце шийна никъ. Дунен тайп-тайпарча районашкара гIулакхаш кхохкаде гIерташ, дунен халкъашта юкъе кризисаш хулийтаргйола цIераш кхы а лотае гIерташ я империализм, эггара хьалха американски империализм. Дунен халкъашта юкъера эггара воккхагIа вола эксплуататор ва американски империализм, дунен реакце керттера чIоагIале а дунен халкъашта юкъера жандарм а ше хиларга хьежжа да цо леладу гIулакхаш. Укх тIеххьарча бетташка США доалерча гIозараша шеръяьй Къулбехьерча Вьетнаме тIема интервенци. Вьетнама Демократически Республикана духьала гуччахьа агресси лелаяра никъ лаьцаб цар, цу социалистически мехка территоре тIарча маьршача городаштеи юрташтеи эггара къизагIча тайпара бомбаш етт цар. Совцаш яц революционни Кубана духьалара, Лаосеи Конгои халкъашта духьалара провокацеш. Империалисташ тIагIертта кхоачашъе гIерт Европе реваншистски низашта ядерни герз каракхачийтара планаш. Цу дерригнеша совбоаккх дунен халкъашта юкъера кхоххкам, цигара духбувл массане юкъарча машара бола кхерам.

Марксисташта - ленинцашта шаьра бIаргагу: хIанзарча хьало ерригача коммунистически партешкара, дерригача демократически машар безачеи низашкара дIадех империализма кердача агрессивни акташца лоаттабеча къовсаме хьинареи хоадамболлаши цхьана дакъа лоацилга. Машари халкъий кхерамзлеи чIоагIъяра тIадерзадаь хьдда гIулакхаш чакх ца даьхача даргдац. Консультативни вIашагIкхетара берригача доакъашхоша цхьан бартагIа могадеш тIаийцар халкъий къамий - паргIатон къовсам, эггара хьалхарча аргIанна империалистически агресси тIакхаьчача халкъий къовсам хьинаре хьаллоацилга.

ВIашагIкхетара доакъашхой цу дешашта цхьа барт-цхьоагIо йолаш хилар чулоацаш я Вьетнамерча событей хьакъехьара Заявлени. Цу документа тIа вошал долча партей викалаша дIакхайкадаьд шоай дог-уйла чIоагIа вьетнамски халкъаца, Вьетнама къахьегамхой Партеца, интервенташта духьала денале къовсам лоаттабеш йолча Къулбехьара Вьетнам паргIата яккхара Къаман фронтаца хилар. Цар кхайкарал даьд ерригача коммунистически партешка, социалистически мехкашка, къамий паргIатони болхлойи болама дерригача низашка, машареи прогрессаи гIулакха тIехьа латташ болча берригача нахага, империалистически агрессена духьала, къамаш шоай лоIаме хилийтар духьа, машари халкъий кхерамзлеи бахьанце лоаттабеча къовсаме барт-цхьоагIо чIоагIъяра уж тIа а хьехаш. Шоай партей цIерах вIашагIкхетара доакъашхоша дIадийхар США а цун сателлитий а герзашцара низаш Iаьльмате сиха Къулбехьарча Вьетнамера арадоахилга, Вьетнама Демократически Республикана деш дола тIема тIагIортамаш совцаделга.

Консультативни вIашагIкхетара доакъашхой Вьетнамерча событей хьакъехьара Заявлени — антиимпериалистически революционни къовсама юкъехьош йола лоархIамера ганз. Американски военщина Вьетнаме хьувзадеча агрессивни гIулакхашца лоаттабеча къовсама Iаьльмате доккха маIан долаш хургда дерригача мехкашка хьинаре чакхдоаха массови гIулакхаш шердалар.

Советски халкъ эгIазкхувлаш а цо хоадамболлаш харцахьа лоархIаш а да Къулба - Малхбоален Азе американски империализмо хьувзаду агрессивни гIулакхаш. Цхьаккха а мицхала зиртилг миссел шеквала вагIац Советки Союзо, советски халкъо вошал долча социалистически мехка — Вьетнама Демократически Республикана хьалхашкара ший интернациональни декхар кхоачашдергхиларах.

Консультативни вIашагIкхетаре дакъа лоацаш хиннача ерригача партеша къоабалдаь тIаэц хIанзарча хьалех вай ханара деррига революционни низаш кхотадалар хоадамбеш лоархIаме хилар — социалистически содружества мехкий халкъаш, къамий - паргIатон болам, дунен халкъашта юкъера болхлой класс. Цу тайпара кхотаденна хилара эшар а цун лард а — дунен коммунистически болама барт-цхьоагIо чIоагIъяр.

Дунен коммунизма, социалистически лагера барт - цхьоагIоно совбоаккх цар юкъарча моастагIчунна духьалара низ. ХIанз коммунисташта

(ДIахододар 2-ча оагIо тIа).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

МАССАНЕНА ХЬОКХАМ ТЕЛА БЕЗА КОММУНИСТАША

Тха партийни организацена юкъе верригa а 17 саг мара вац, цхьабакъда, из боккха низ ба, хIана аьлча из айхха ювзаенна я парте боацача къахьегамхошца.

Тха цеха болхлоша къаьстта дика къахьегаш дIадоладир семилетка тIеххьара шу. Химикаша декхар тIайийцар шера план 20-ча декабре кхоачашъергйолаш, хIаьта из кхоачашъеш а я. Беттагара беттага цехо кхоачашъяь ца Iеш тIеххоачаш а ю план. Масала, 19-ча феврале доладелар тхо гранулированни полиэтилен марта чотах арахеца. Февраль беттара план 141,4 процент кхоачашйир. ТIагIертта къахьегарах даьнна беркат да из. Лохача давлене полиэтилен арахеца доладеннача хана денз иштта дола толамаш даьхалац цхьанна а цехе.

Цу цехе эггара а керттердар да производства хьалха латтараш дукхагIа бараш коммунисташ хилар. Цар дерригa прогрессивни мел дар хьаллоац, шоашкара хьокхам а телаш коллектив хьалхайоаккх.

Партийни организаце инициативах цехе шерра юкъейоалаяьй нефтемаслозавода опыт: хIара смене хозрасчетни графикаши лицевой счеташи я. ХIара аппаратчика, слесара хIанз гу ше баьча балхах хьахиннар — цунах шийна доагIа ахча. Из бахьан долаш брак чIоаггIа кIезигагIа ю, оборудовани болх ца беш кIезига сец. Коллективо боккха къовсам лоаттабу бедали энергии лораяра тIехьа. Цунна юкъе кIезига дакъа лацац рационализатораша а. Грануляторий хий тела система тоаеш эргаяккхарах шозза дукхагIа электроэнерги кхое йиш хилар. ЧIоаггIа кIезигденнад зехьа довш дола азоти хийи. Iы вIалла дIа а ца йохийташ болх бу тха цехо. Из кердадар а иштта оаха юкъедоаладаьд рационализаторашеи новаторашеи дакъа а лоацаш. Цар а кхыйолча мероприятеша а йиш хилийтар доаккхаш долча гранулированни полиэтилена топнага дIадодар чIоаггIа кIезигде.

Партийни организаце ший политико - массови болх бу цеха хьалхашка латта декхараш дика кхоачашдара, толамаш даха новкъа мел дар дIадаккхара тIаберзабаь. Коммунисташа парте боацарашца цхьана дийца а дийце белгалдоах энерги кхояра, арахеца продукци дикагIа хилийтара наькъаш.

Бакъда, укхаза белгалдаха доагIа цеха коллективана шийна де низ ца кхоача цхьадола хIамаш. Уж да арахьара новкъостал доацаш цунна ца дулураш. Хаьлда аьлча, царех да балха хьалаш тоалари смещене отделене санитарни хьалаш дикагIа хилийтари. Масала, газах кIура беча болх беш бола аппаратчикаш смена йистейоалача хана бовзаргбоацаш кIурзо Iаьржбийя хул. Ненаш, аппараташ кIурза сома тIоа тIалаьце хул, атта дац из кIура дIабаккха, уж цIенде. Бакъда, из гIулакх чакхдоаккхалургдар дуккха ха хьалха денз оттаяь йола кIурз дIабахийтара балха механизаци еш йола проект чакхйоаккхаре. Ховш дац из тIехьа хIана тетт. Гидрозатворашца полиэтиленови порошок хьачулуш йола система тоаяь эрга ца яккхар бахьан долаш промышленни канализаце каст-каста нийслу из порошок.

Из къаьстта доагIаш да комбината отделашка, эггара хьалха проектно-конструкторски отдела а долаш. Тхона ховш да порошок аракхувсаргйоацаш тоаяь эргаяькха йола система конструкци хилар, бакъда, из хIанз а ватманни каьхата тIера чертеж мара дац.

Партийни организацеи цеха кулгалхошеи дог доах уж дерригa а дешаш дика къоастадергхиларга.

План толамца кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме цеха партийни организаце дика гIонча ба агитатораш. Тха цехе ва 5 пропагандисти 9 агитатори. Цар нахага дIаккхоачийт парте дош, дика гIулакхаш дара тIаберзабу цар низи хьинари. Цул совгIа, хIара коммунист партийни поручени йолаш ва. Тхо долча арахец пенгазет, боевой листокаш, молнеш. Цар тIа дувц цеха толамаш а кхоачамбоацараш а, балха хьалха латтараш а тIехьабусараш а, критика ю кхоачамбоацарашта.

Бакъда, берригa коммунисташ бац хIанз а доллача хIаман тIехь хьокхам телаш. Из яле а вож яле а решени тIаэцара духьал а боацаш, хIаьта уж практически кхоачашъяра хьинаре дакъа а ца лоацаш бараш а ба. Масала, коммунист Нерубенко раьза хилар халкъа дружина болх тоабара, хьокхаме общественни порядок лоаттаяра. Партийни организаце цунах теша а тийша цунга слар халкъа дружина звено, хIаьта мишта хьалхле лелайир нов. Нерубенко цу звенона? Во. Химикий культура Дворецe а Черноречье поселке кхыча общественни моттигашка а дружино дежурство ца лелаеш каст-каста моттигаш хулар, иштта шийна тIадилла гIулакх во леладеш ше хилара сагота вац Неруденко.

Ховш ма дий марксизма-ленинизма лардаш йовзар, вай парте истори Iомадар мел лоархIаме да, къаьстта коммуниста хIаьта а. Политически кхетам боккха болча сага аттагIа да керда общество хьалъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме ший моттиг дIалаца, цунна дика ховргда парте боацарашта цу къовсама лоархIам дIабовзийта, во уйла йолаш дувцача хабарашта меттахьа хIама тохалургья, шоай политически кхетам лакхбара цIенхаштта терко ца еш, из ца эшаш лоархIаш бараш а ба. Масала, слесарь Вячеслав Яськов. Комсомолаца гIулакх леладац цо. Политзанятешка ахац, е деша а дешац. Ше болх беш вола коллектив лархIац, атта кара вола из вочa влиянена, аьл-дитт, даьсса хабараш дувцара. Ше аьннар чIоагIде низ дIакхачац цун.

Пропагандисташа коммуниста ша И. Уткинеи, Г. Гудзикеи, технолога Поповеи хан-ханнахьа политзанятеш ю цехе. ХIаьта из ала йиш яц пропагандистах механиках Г. Юдинах. Кастта йистедаргда политически дешара шу, хIаьта Юдина цхьаккха а заняти яьяц. Цудухьа цу балха тIара дIаваьккхар из партийни организаце. ХIанз Юдина тIабиллаб слесарий группе бе беза агитационни болх. Бакъда, из а бац цо. Цкъаккха а нахаца беседа яьяц цо ше агитатор воллашехьа а. ТIаккха дIахо йодача хана наха кулгалдайта йиш йий иштта волча сагага? Цудухьа балха тIа гIалаташ хувл цунгара, цхьаболча слесараша къахьегама дисциплина телхаю, дукха моттигаш нийслу бахьан а доацаш уж балха тIара бувлаш.

Коммунист, моллагIча участке вале а, общества цо моллагIа моттиг лоаце а, декхарийла ва парте решенеш чакхйоахача, вай мехка коммунизм хьатъеча хьинаре дакъа лаца, из дара духьале еш мел долча хIаманца къиза къовсам лоаттабе беза цо.

В. ФРОЛОВ,
Грозненски химкомбината №132 йолча цеха воккхагIа вола аппаратчик.

ШУРА ТIАКХИЙТТАЙ

Шоай низ макхоачча дика къахьегаш ба «Назрановский» совхоза Яндарерча ферма болхлой. Тха керттера декхар да, йоах аз къамаьл даьча доярка нов. Коатикова ПаьтIамата, доахан цIеначa лоаттаделга, царна ханнахьа хIама дуллилга, хий моладелга. Оаха иштта лела а ду уж.

Бакълув ПаьтIамат. Дика Iунал ду ферма болхлоша доаханна. Цудухьа хIара денна тIеххкхоачашъю ферма шура яккхара задaнеш. Масала, хIара дийнахьа заданел совгIа 20 литр шурий йоаккх ПаьтIамата ше леладеча доахангара.

Иштта дика къахьег цун новкъосташа Тамасханова Кейпаси Юнусова Рабеи. ХIара дийнахьа заданел совгIа 10—13 литр шура йоаккх царех хIаране ше леладеча доахангара.

Дукха ха яц къоначa доярка Ахриева Маккас цига болх бу. Ше хьежача доахангара заданел совгIа нийс литр шура йоаккх цо а. Из йоал' дикагIча дояркашкара опыт хьа а ийца дIахо яха.

Соахкарчул 60 процент дукхагIа йоаккх ферме укх шера шура. Из хIанад иштта? ДIадахача Iай кхыча юрташкарча фермашта доакъара гIо де дезаш хилар Яндре. Укх шера доакъар дуккха а даIадуллаш дола хIама ший боарамах а дулл. Цунга хьежжа шура яккхарах лу мах а лакхбеннаб.

Болхлой леладе а хьажа а дезараш шин база чура доахан да. Дика гIулакх лу царна скотникаша новкъосташа Китиев Султана, Часигов Шахмарзас. Царца уж санна яхье вувлаш болх беш ва Горчханов Мурад. Из тракторист ва, силос, йол, ча, иштта кхыйола хIамаш хьатIакхухьаш. Фермерча дояркаша-а кхыча болхлоша а декхар тIайийцад укх шера ферме йоаккха шура соахка яьккхачул 75 процент дукхагIа хилийта. Цар безам ба районе хьалхара моттиг яккха.

Ш. ГАНИЖЕВ.

ХИМИЧЕСКИ КОМБИНАТ БОЛХ БЕ ЙОЛАЕЛЧА ДЕНЗ ЦИГА АППАРАТЧИЦАЛЛА БОЛХ БЕШ Я РЫЧКОВА АЛЕКСАНДРА. ХIАНЗ ИЗ ЦА ЙОВЗАШ САГ ВАЦ ЗАВОДЕ. ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ СОВЕТА ДЕПУТАТ Я ИЗ.

ЛАХЛАГIЧА РАЗРЯДАХ БОЛХ БЕШ Я ИЗ ПОЛИМЕРИЗАЦЕ ОТДЕЛЕНЕ. ХIАРА СМЕНА НОРМА ТIЕХКХОАЧАШЪЮ ЦО. КВАРТАЛА ПЛАН МАССЕХК ДИ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЕ ЛЕРХI АЗ, — ЙОАХ АЛЕКСАНДРАС. ЦО БОЛХ БУ УЧАСТОК ДАИМ ТЕШАМЕ Я.

СУРТА ТIА: АППАРАТЧИЦА РЫЧКОВА АЛЕКСАНДРА.

Е. Недеря сурт.

ТАСС-а хоам

СИГАЛЪЯХАЙ «КОСМОС-60»

1965 шера 12 марта ший аргIагIа сигалъяхийтай «Космос-60» яха Лаьттан искусственни спутник.

Спутника тIа оттаяьй 1962 шера 16 марта ТАСС-а дIакхайкаяь хиннача программага хьежжа дIахо космически аренна тохкамаш де лаьрхIа йола Iилман аппаратура.

Спутник орбита тIа яьккхай укх тайпара параметраш а йолаш:

— юхханца Лаьттанна гобоаккха ха — 89,1 минут;

— Лаьттан тIехен тIара эггара дукхагIа гаьнаяьнна ха (апогее) — 287 километр;

— Лаьттан тIехенна эггара дукхагIа гаргаена ха (перигее)— 201 километр.

— Орбита экватора тIехенгахьа ластара са 64 градуси 42 минути.

Iилман аппаратурал совгIа, спутника тIа я: орбита элементаш нийса йистара эша радиосистема: приборашеи Iилман аппаратураи баьча балхах йола даннеш Лаьттан тIа Iочутергйола радиотелеметрически система.

Спутника тIа оттаяьча аппаратуро боаррамагIа болх бу. Iочуухача информацена обработка еш я координационно-вычислительни центр.

ДУНЕН КОММУНИСТИЧЕСКИ БОЛАМ кхотабаргахьа баьккха лоархIаме гIа

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

юкъе латтача барт эгIаро, уж кхотаенна хулга мел а деш, зе ду дунен тIарча паргIатон болама гIулакха, коммунизма гIулакха. Социалистически содружествеи дунен коммунистически боламеи барт ца кхетача гIулакхех шоашта пайда эца гIерт империалистически гIозараш. Цу гIулакхах шоашта лоархIамера хьехам ца эцаш Iе йиш яц марксисташ-ленинцаш.

Теркал ца деш Iе йиш яц коммунистически болама мугIараштa юкъе барт ца хилар вошал долча партей балха чIоагIа новкъа хилар, къаьстта а капиталистически мехкашка. Къахьегамхой лоархIамера хьашташ бахьанце, машара, демократе, къамаш паргIата дахара, социализма гIулакх бахьанце коммунисташа лоаттабеча къовсама керттера декхараш къоастадеча новкъостал дара гаьна да из барт эгIар.

Цу доллача хIаман лоархIам а баь, Коммюнике тIа аьннача тайпара, вIашагIкхетара доакъашхоша хьакхайкадир дунен халкъашта юкъера коммунистически болам кхотабара, марксизма - ленинизма, пролетарски интернационализма ларда тIа, 1957-ча шерарча Декларацеи 1960-ча шерарча Заявленеи къоастабаьча наькъа ларда тIа цун барт-цхьоагIо чIоагIъяра де йиш йолаш мел дола хIама деш хила, аьнна, хоадамболлаш соцадаь шоай партеш хилар.

ХIанзарча барт ца хиларо коммунистически партей политически наькъа, цар теореи практикаи лоархIамерча дуккхача проблемашта Iоткъам белга теркал а деш, Консультативни вIашагIкхетара доакъашхоша чIоагIа теша а тийша дIакхайкадир: «Коммунистически партеш вIашкаозаш дараш дуккха а низ болашагIа да хIанз укх сахьате уж вIашагIйоахац дарел». Ерригача вошал долча партей моастагIа цаI ва — империализм. Цар керттера декхар цаI да — социализми коммунизми котъялар IалашдeлгIа. Ерригача вошал долча партеша шоай идеологи лерхI марксизмах-ленинизмах. Цар массане а хьакхайкаду 1957-чеи 1960-чеи шерашка Московски Совещанешка хоадам а баь хьахьекхача юкъарча программана шоаш тешаме хилар. Цу тайппара, юкъарча моастагIчоа — империализмана духьала лоаттабу къовсам, халкъий паргIатон болам мамогта хьаллоацилга, массане юкъарча машара тIехьа, общественни строй бе-башха йола пачхьалкхенаш вIаши гIулакхаш а леладеш машаре яхийтара тIехьа, болхлой класса лоархIамера хьашташи исторически декхараши бахьанце лоаттабу къовсам ерригача вошал долча партеша цхьан бартагIа лелабара мел эшар долаш да.

Юкъарча моастагIчоа духьала лоаттабеча къовсаме шоаш деш дар ерригача вошал долча партеша цхьана, вIаши барта йолаш дар — из я коммунистически болам кхотабенна хилийтара йола реальни вахара лард. Цунца цхьана из эггара нийсагIа бола никъ а ба цун мугIараштa юкъе долаш дола барт ца кхетилга дIадаккхара. В. И. Ленина цкъа мо дуккхазза а белгалдаьххача тайпара, барт ца хилар дIадаккхара лоархIам ца бича балац практически опыта, событей шоай лелара, къовсама урокий. Дунен тIарча а къаьст-къаьстача мехкашкарча а общественни политически дегIаахаро тIеххьара а хьахьокхаргда из е вож позици нийса хилар е гIалате хилар.

Барт ца хилар цIендаь дIадаккхара ха эшаргья, яхача уйлан тIа бар вIашагIкхетара доакъашхой. Уж йоакхо еш бар коммунистически болам принципиальни ларда тIа кхотабара хьакъехьа. Цхьан партешка вож партеш шоашта лоIам бар дайта гIертара наькъаца а, цу е вокх партена цо ший политически никъ бутилга тIагIертадара наькъаца а хила йиш яц барт-цхьоагIо, яхаш, хьех марксизмо - ленинизмо, пролетарски интернационализмо. Хьалхашка латта халонаш дIайоахилга принципиальни леладаро дIадех, барт ца хилар долаш дале а, ерригa коммунистически партеш вIашкаозаш дола гIулакхаш лахара теркам тIабохийтилга. ЛоархIаме да хIанзза а тIехь хадданза а саббаре а, гIана тIехьагIа а боаккхаш, хьалхашка латта халонаш дIаяхара, барт-цхьоагIо хилийтара новкъа хьалхашкахьа дIагIолга.

Барт - цхьоагIо бахьанце лоаттабу къовсам иштта принципиальни леладелга чIоагIа хьаллоацаш я вай парти. КПСС ЦК октябрьски Пленум хинначул тIехьагIа дуккха а лоархIамера гIулакхаш чакхдаьхад империализмана духьала, машари социализми бахьанце лоаттабеча юкъарча къовсама кIийлен тIа социалистически мехкаш, берригa дунен коммунистически болам кхотабенна хулга чIоагIдара тIа а дерзадаь. Укх тIеххьарча бетташка дуккхача вошал долча партей делегацешца вIашагIа а деттаденнад, переговораш а яьй. Уж хетаь хиннай коммунистически болама барт вIаштIехьбаккхара керда наькъаш, методаш лахара а.

Боккха лоархIам болаш яр 1965-ча шера январь бетта новкъостий Л. И. Брежневи А. Н. Косыгини керте а латташ хиннача советски делегаце дакъа а лоацаш хинна Варшавски Договора юкъедоагIача мехкий Политически Консультативни комитета заседани. Социалистически пачхьалкхений партейи правительствайи кулгалхой вIашагIа а кхеташ хиннача цу заседане хьахьекхар империализма хьувзадеча агрессивни гIулакхашта хьалхашка социалистически пачхьалкхенаш барт-цхьоагIо йолаш хилар, из барт-цхьоагIо йохае гIортарах хIама хург ца хилар.

Вошал долча партеша, дунен общественносто лаккхара мах бир нов. А. Н. Косыгин керте а латташ советски правительственни делегаци Вьетнама Демократически Республикеи Корейски Халкъа-Демократически Республикеи яхарах хьахинначун. Ханоеи Пхеньянеи тIайийцача цхьана яьча заявленеш тIара бIаргаго йиш я дуккхача общеполитически дешай хьакъехьара вай мехкий позицеш вIашагIкхеташ е цхьа барт болаш хилар. Советско- китайски отношенеш лертIа йоалаяра а керда гIулакхаш леладаьд. Барт вIашкабахьара дикагIа дола хьалаш хьахилийтар духьа цхи бутт совгIа ха я советски кепа йоазонаша гуччахьара полемика ца лелаеш йита.

Социалистически а капиталистически а мехкашкарча марксистско-ленински партеша хьинаре балхаш ду коммунистически болам кхотабенна хулга чIоагIдара. Антиимпериалистически низаш кхотадара гIулакха, дунен тIарча коммунистий эскара барт-цхьоагIон духьа лоаттабеча къовсама доккха беркат даьлар хIанз дукха ха йоацаш хиннача Латински Америка мехкашкарча коммунистически партей викалий совещанех.

Коммунистически болхлойи партей викалий Московски Консультативни вIашагIкхетар — из лоархIамера событи я коммунисташа лелабеча боккхача интернациональни балха тIехь. Массе оагIорахьеи шошоашта дагадар паргIатта дIаоалаши шоайла дага а баьнна, вIашагIкхетара доакъашхоша массане а цхьан бартагIа хьакхайкадир коммунистически болам кхотабелга чIоагIдара ерригача коммунистически партеша коллективни къахьеганза дарг ца хиларах шоаш чIоагIа тийша хилар.

Дунен коммунистически болам — общественни вахар ше дегIаахарца, дерригача мехкашкарча болхлой класса къовсама хьалаш хувцадаларца цхьана хадданза дегIаухаш йола дийна организм. Цунга хьежжа хувцалу партешта юкъерча политически организационнии бувзамий формаш а, дунен халкъашта юкъерча революционни болхлой болама эшарашка хьежжа йIаьхегIа хул уж. ХIанзарча хьалашка интернациональни барт-цхьоагIон дика форма кораьй коммунистически болама — хIара вошал дола парти цхьатарра нийса бокъонаш йолаши йизза ший лоIамеи хилара хьалашка чакхйоахаш йола дунен халкъашта юкъера совещанеш.

Дунен халкъашта юкъера керда Совещани кийчъяреи чакхъяккхареи хьакъехьарча дешах а ала доагIар аьннад Консультативни вIашагIкхетара документаш тIа. Цу тIа а, цу вIашагIкхетара доакъашхоша хьахьекхар коммунистически болам дегIабара хIанзарча этапа специфика лоархIам беш йола керда подход. ВIаши консультацеш еча хана, коммунистически боламе эттача хьала лоархIам а беш, вIашагIкхийттача дакъа лоацаш хиннача партеша могадир барт-цхьоагIон духьа лоаттабеча къовсама керда наькъаш лохилга а, хIаьта цунах хетта Совещани кийчъяра керда формаши методаши лохилга а. Цхьаккха тайпа а организационни функцеш шоашта дIатIа а ца эцаш, вIашагIкхетара доакъашхоша хIаьта а хьаьлар коммунистически мугIараш чIоагIагIа кхотаделга хьалхашкахьа мишта тоттаргда яхача деша хьакъехьа шоашта хетараш.

Коммунистий карахь йолаш а хIанзлехьа а практике тохкам баь а йолча тайп-тайпарча методехи средстваехи хьинаре пайда эца беза, аьнна, хеташ хилар берригаш а цхьан бартагIа Консультативни вIашагIкхетара доакъашхой. Шиаш беттaлуш а дуккхаш беттaлуш а вIашагIбеттабалар, вIаши делегацеш ахийтар, партей балха хьакъехьара информацеш тоаяр, лоархIамера проблемаш цхьана ювцилга, партийни бувзамийи вIаши дагадувлареи кхыйола формаш — уж дерригаш а, опыто хьахьекхача тайпара пайдана гIулакхаш да, цар новкъостал ду коммунистий мугIараш кхотадара. МугIараш кхотадара тIадугаш долча наькъашта юкъе эггара лоархIамегIардар да юкъарча моастагIчоа — империализмана духьала цхьана лелабу къовсам. Цунца цхьана вIашагIкхетара доакъашхоша белгалдаьккхар дунен халкъашта юкъера керда Совещани хьинареи массе оагIорахьеи кийчъелга а аьттув бола ха хьаэттача из чакхйоаккхилга а дунен коммунистически болама хьаштаашта дизза маэшшара да, аьнна.

1960-ча шерара дунен халкъашта юкъера коммунистически Совещани хиннача хана денз дукха событеш хиннай, хьахиннай дунен тIарча гIулакхий керда тенденцеш, керда йIаьхий опыт, Iоаьй болхлойи паргIатони боламо. Творчески вIашагIтоха еза из опыт. Цу тIа а къаьгга ховш да, дунен берригача коммунистически боламга бIарччанега мара из болх булургбоацилга, ший чулоацамга диллача а цу балхо дIадех хIара коммунистически парте хьинаре дакъа лоацилга. «ХIанзарча хьалех,— аьннад Коммюнике тIа, — 1960-ча шерарча Заявлене тIа из белгалдаьккхача тайпара, хетараш вIаши дувцара а опыт дIа-хьа йовзийтара а, коллективни къахьегарца марксистско - ленински теори йIаьхегIа яра а, юкъара декхараш бахьанце лоаттабеча къовсаме вIаши барт а болаш цхьа позицеш лувцара а эффективни форма я коммунистически болхлойи партей дунен халкъашта юкъера совещанеш, яхача деша берригаш а цхьа барт болаш ба вIашагIкхетара доакъашхой».

Из деча хана вIалла а лоарзагIа ца йоалийташ йизза чакхьяха еза ерригa вошал дола партеш шоай лоIамеи йизза цхьатарра нийса бокъонаш йолаши хилийтара демократически принципаш. ХIара коммунистически парти йизза ший лоIамеи кхычарна карайоацаши я. Алхха цо ше мара тIаэца йиш яц из декхарийла еш йола решени. Цхьабакъда, Консультативни вIашагIкхетара доакъашхоша белгалдаьххача тайпара, хIара парте хьаштaшта маэшшара да юкъара интернациональни декхараш бахьанце лоаттабеча къовсаме цо деш дар кхыча партеша дечунца вIашагIтохар.

ВIашагIкхетара доакъашхоша белгалбаьккхар, барт вIашкабоалабар духьа, марксизма - ленинизма, пролетарски интернационализма ларда тIа коммунистически болам кхотабар духьа лоаттабеча къовсаме доккхача маIанера герз уж хиларах тарра, дунен халкъашта юкъерча Совещаней лоархIам. Коммунистий дунен халкъашта юкъера эггара лакхагIара форум ше хиларах тарра, Совещане йиш хулийт коммунистически боламе эттача хьала коллективни мах бе, коммунистий эскара ерригa къамий отрядаш вIашкаозаш дола массанена юкъара дола дерригa гIулакхаш хьагучадаха. Вай боламе йолаш йола ерригa халонаш цу сахьате дIаяха йиш хулийташ йола универсальни средство-м цхьание а лерхIац Совещанех. Барт-цхьоагIо чIоагIъяр духьа лоаттабеча къовсамо дIадехаргда чIоагIа а дуккхача хана а къахьегилга, вошал долча хIара парте позитивни дакъа лоацилга.

Цун къаьст-къаьста отрядаш барт ийгIа а йолаш, коммунистически боламе эттача хIанзарча хьало дIадех дунен халкъашта юкъера керда Совещани геттара дика кийчъелга.

Совещани чакхъяккхара эша хьалаш хьалара маэшшара я Коммюникена чуйоагIаш йола из кийчъяра деша хьакъехьара керда подход а. Цу кердача подхода маIан да ерригача вошал долча партеша дакъа а лоацаш коллективни ларда тIа лелабе беза берригa кийчо яра болх, яхаш. Цу гIулакхашта пайдана хургдар 1960-ча шерарча Московски Совещане дакъа лоацаш хиннача партей викалаш хьалххагIе а Консультативни вIашагIкхетилга дича. Цу тайпарча эггара демократическегIа йолча методо йиш хулийтаргьяр ерригача партешта хетарий а лоархIам бе.

Дунен халкъашта юкъерча коммунистий эскара мугIараш кхотадара гIулакх тесса леладара берригаш а цхьан бартагIа духьала хилар Консультативни вIашагIкхетара доакъашхой. Цар белгалдаьккхар таханне а денз коммунистически боламе дика хьалаш оттадара тIехьа хьинаре къовсам лоаттабе безаш хилар. Цунах хетта, цхьана яьча Коммюнике тIа белгалдаьккхача тайпара, боккха лоархIам болаш хургдар эгIазал йолаши вошал долча партешта IоттарIяра оамалеи йола, коммунистий юкъарча гIулакха зене йола гуччахьара полемика соцайича.

Вай ханарча лоархIамерча дешашта, теореи тактикаи проблемашта дискуссеш елга тIа ца эцаш юхатоттилга дац дувцар. Овлангара проблемаш, къаьстта а керда проблемаш творчески ювцилга нийса политически никъ кийчбара хиланза дардоаца хьал лийрхIад марксисташа-ленинцаша массе хана. Цхьабакъда, иштта дувцаш дола дешаш новкъостлен формехьа дувца деза, хийрдаларга а ца дугаш, барт чIоагIбарга дугаш, гIулакха оамалехьа де деза из. ЛоархIаме да, яьхад Ленина, коммунисташта юкъе еш йола критика «...яллане а пролетариата классови моастагIашта цунах новкъостал хургдолча формашка а ца йоалийташ, гIулакхах е йоаггIача тайпара яр» (соч., т. 32, оагI. 219).

1957-чеи 1960-чеи шерашкарча совещанеша оттадаь дола партешта юкъерча отношеней боарамаш лоарзагIа ца доалийташ чIоагIа леладара берригаш а цхьан бартагIа тIехьа хилар вIашагIкхетара доакъашхой. Ховш махиллара, 1960-ча шерарча Заявлене тIа белгалдаьккхад, коммунистически болама хьашташа дIадех, вошал долча партеша шоай совещанеш тIа цхьана хьаяь йола империализмана духьаларча, машара, демократена, социализмана тIехьарча къовсама юкъарча декхарий хьакъехьара оценкаши выводаши хIара коммунистически парте лоарзагIа ца йоалийташ лелаелга, дерригача мехкашкарча коммунистий барт-цхьоагIо йохае тарлургдола цхьаккха хIама ца делга, аьнна.

Дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламера халонаш дIаяхара а из болам дIахо дегIабоалабара а наькъий хьакъехьа шоашта хетараш дувцача хана Консультативни вIашагIкхетара доакъашхоша шоашта хьалхашка лоаттадаь керттера декхар цаI дар — империализманеи колониализманеи духьала, къамаш паргIата дахара тIехьа, машар, демократи, коммунизм бахьанце лоаттабеча къовсаме коммунистически мугIарий марксистско - ленински барт-цхьоагIо чIоагIъяра мамогта дукхагIа новкъостал делга. Цудухьа цар йизза бокъо а йолаш дIакхайкадир из дIадихьа вIашагIкхетар ерригача вошал долча партеша дизза къоабалдаь тIаэцаргхиларах тийша ба шоаш, аьнна. Коммюнике тIа хьалхадаьхача гIулакхашта новкъостий хьисапе вIаши дагадовлар, уж чакхдахара коллективни къахьегар, юкъерча къовсаме цхьана практически гIулакхаш леладар — из тешаме бола никъ ба марксизма-ленинизма принципаш тIа коммунистически болам кхотабара. Хиннача Консультативни вIашагIкхетаро керда перспективаш хьа а елл, из исторически декхар кхоачашдара эша хьалаш хьа а ду.

Советски Союза Коммунистически партега доагIачох аьлча, из дIахо йодача хана а бIукъожабаь IергIяц дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама барт-цхьоагIо чIоагIъяра къа ца хьегаш. Советски коммунисташ цIаккха а кIорда ца деш шоай йиш мел яр деш хургба дунен халкъашта юкъерча болхлой класса, дерригача революционни прогрессивни низий овлангарча хьаштаашта маэшшара из декхар кхоачашдара.

(1965-ча шера 12-ча марта арадаьнна «Правда»).

СЕЗОНАГА КИЙЧЛУШ БА

ХьатIакхоачаш латтача баьца даарийи сомийи консерваш хьаяра сезонага заводаш кийчъе еза бехктокхаме ха дIайолаеннай республика консервщиккий. Ер шу белггал шу хургда.

Нагахьа санна хьалха заводо кабачкови икра, баьца даарий фаршаца теха тийда капуста, хьакийчъе хала йолча продукце кхыдола тайпаш хьадеш хиннадале, хIанз ийдархошта эшаш яц цу тайпара продукци. Цар дIадех дикагIеи чамегIеи йола консерваш хьаелга: томатни соусаца кийчъяь терга тийда баклажанаш, фаршированни сибаз, консервированни нарсаш, маринованни томаташ, гIамгIай томатни сок, кхыйола чаме консерваш.

Шерагара шерага лакхлу ийдархой хьашташ. Цар дIадехарашка хьежжа дикагIа йола консерваш арахецара бехктокхаме декхар хьалхашка отт Грозненски консервни завода коллективана. Коллектива низ тIаберзабаьб болх тоабе а бахархой хьашташ кхоачашдара дикагIа йола консерваш дукхагIа арахеца а.

Дикка лакхъеннай укх шера завода план. Нагахь санна 1964-ча шера заводо 30,5 миллион банка консерваш арахийна яле, укх шера арахеца лерхI 32,5 миллион, 1964-ча шерарчул 20 болхло кIезигагIа воллашехьа.

Производственни мощносташ укх шера шеръе лерхIац заводо. Завода хьалхашка латта декхараш кхоачашдергда чурча тороний чотах, халача балхашта механизаци ярца, цехий оборудованех бизза пайда эцарца.

ХIанз дукхагIча даькъе завода механизаторех тийша да из гIулакх. 1965-ча шера сезона кийчо е болабеннаб механизатораш дIадахача шера ноябрь бетта денз. Уж ремонт яь баьннаб помидорашта обработка еча линешта, тоаяь бала боахк томат-паста хьадеш йола «Ланг» яха автоматически лини а. ХIара ден-бус 150 тонн помидорашта обработка е низ кхоач цу лине.

Томаташ еча цеха коллективо укх шера шийна хьалхашка декхар оттадаьд, кхы тIа а из эргайоахаш гIулакхаш дарца «Ланг» оалача лине низ проектах боагIачунга кхоачабаь ца Iеш, ден-бус 160—170 тонн помидорашта обработка е йиш хургйолаш дIакхоачабе. Цу цехе механизаторий низаца хьаяьй томатни сокашта стерилизаци еш йола хадданза болх бу пастеризатор. Цо торо хулийтаргья бахархошта хьаштдола лаккхара дикал йола продукци дукхагIа арахеца, Iы а болхлой низ а кIезигагIа дIабахийта. Тоаяь яьцнай томаташи соки хьаю агрегаташ, ремонтни балхаш дIадоладаьд консервни цехе а.

Хьалха дIадахача шерашка консервай банкаш кулгаца юлар, 1964-ча шера завода рационализатораша отта а яь хьайир банкаш юлача машина опытни образец. Машина тохкамаш делга толамца чакхдаьлар. Цу машина сменах, вешта аьлча 7 сахьата 21 эзар банка юл. Цу тIа болх беш ши саг мара вац. Хьалха ужжал банкаш йилара 10—15 болхло оттаве везар. Белгал а еш балха юкъекхувл бахархошта чIоагIа хьаштдола чам бола консерваш дукхагIа арахеца торо хулийтаргйола кхы дуккха мероприятеш.

Шозза дукхагIа арахеца лерхI консервированни нарсаш, планах йоагIачул дикка дукхагIа Маринованни помидораш, томатни соусаца кийчъяь чаме кабачкаш, баклажанаш, фаршированни сибаз, консервай кхыдола тайпаш. Шеръяь йоалаш латт банкай ногIараштa чудехка резинови гIозараш хьаду викельни цех. Шеръеш латт электролитни цех а.

Шеръяьчул тIехьагIа шозза дегIабоагIаргба викельни цеха ниа. Дуккха балхаш деш латт кхыча цехашка а.

Дика болх бу слесараша нн. М. Назаренкос, У. Алероева, Ф. Кузнецова, А. Куфтарева. Хьинар дола слесараш хинна ца Iеш дика рационализатораш а ба уж. Шоай балхаца белгалбаьннаб сварщикаш Алероев Илья, Ботвинкин Владимир, Ботвинкин Петр, кхы дуккха бараш а.

Графикага диллача укх шера 15-ча июнага завода ремонт яьдовла дезаш да тхо, хIаьта сомий цеха — 25-ча маяга.

Тешшаме ала йиш я сомехи баьца даарехи консерваш е еача сезонага завода коллективо ерригa цехаш дика кийчъергхилар.

В. ОКОЛЕЛОВ,
Грозненски консервни завода керттера инженер.

МАССАЗА ШИЙ ГIУЛАКХ КХОАЧАШДЕШ

Лекци чакхъьлар. Геттара раьза хинна арабоал ладувгIараш валера. Дика йиййшар ший фактащца, темаца, масалащца уйла тIаозаш хинна из лекци. Сенах латт Герасименко Александра Ивановича лекцей толама къайле? Гучох, из латт, лектора опытах, аудиторецара къамаьл хьаллоаттаде цунна харах. Цхьабакъда, цу гIулакхий хам боа ца а беш, доаггIача тайпара хоастаде деза лекци ший чулоацамга диллача кIоарга хилийтара новкъостал деш дола хIамаш. Из да эшача литературах кхетамца пайда эцахар, хIара денна тIагIертта къахьегар.

Эггара хьалхарча аргIанка, Александр Иванович массаза а хул КПСС горкомерча семинарашкеи консультацешкеи. Могадаь литература кIоаргга Iомаду, цу гIулакха укх статьяех пайда а эцаш: «Дунен халкъашта юкъера вахар», «Доазол дехьа», «Керда ха», «Коммунист», «Агитатор» журналаш тIарчеи «Правда», «Известия», «Советская Россия» яхача газеташ тIарчен статьях пайда а эцаш. ЩагIа картотека лелаю цо укх разделашта: Дунен социалистически боахама система чIоагIъяр; империализма колониальни система йохар; машар бахьан долаши дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбар духьеи СССР лоаттабу къовсам; дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама мугIарий цхьоагIо бахьан долаш КПСС лоаттабу къовсам; Гаргарен Юкъерен Малхбоале; Къулба-Малхбоален Ази; Европа; США; Африка; Латински Америка мехкаш; Малхбузен мехкий тIема союзаш.

Долла хIама ха гIерт из: Iилман керда карагIдаьннараш, теоретически проблемаш, дунен халкъашта юкъерча вахара керда цифраши факташи, практикера масалаш. АргIанара лекци дикагIа ешар духьа деш да из долла хIама.

Александр Иванович дунен халкъашта юкъерча гIулакхех лекцеш ешаш лектор ва. Октябрьски районе бахача дуккхача наха дика вовз из. Каст-каста воагIаш а хьаштдолаш а хьаша ва из болхлой коллективашка, машиннаькъахоштеи мехкдаьттахоштеи юкъе.

Александр Иванович лекци ешаш миччахьа хилча а, чIоагIа уйла тIаяхийте, безам болаш ладувгI цунга наха. Нах дика кхетабергболча меттала дувц цо советски халкъо яьхача башха-дикача коталонех, къахьегама гIулакхех. Лекторо йолчча бесса ювц Советски правительства леррагIа дIакхухьаш йола машар беза, дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбара, массане а щендаь герз дIадаккхара, термоядерни герз деккара тIаерзаяь политика.

Къаьгга масалаш, корта а болаш ян выводаш, обобщенеш — уж да А. И. Герасименко лекцеш белгалйоахаш дола хIамаш. Массаза а берригнеша дакъа а лоацаш долча къамаьлашца чакхйоал лекцеш. Лекци чакхъяьнначул тIехьагIа дукха хаттараш ду цунга, хIаьта царна цо хаьдда жоп а лу дунен халкъашта юкъерча вахарен СССР чурча гIулакхийн тайп-тайпарча дешаех лаьца.

ХIанз 22 шу даьннад Александр Ивановича беседаши докладаши ю, лекцеш еша. Укх тIеххьарча пхе шера ше вахача Октябрьски района къахьегамхошта лекцеш еш цо. Массаза а карта тIара, къаьстта оттаьча диаграммаш тIара, гойтара пособеш тIара хIамаш хьа а хьувкхаш еш цо лекцеш.

Алхха укх тIеххьарча шин шера 132 лекци йийшай, цига ладувгIаш хиннав 7232 саг. Бетта пхезза-ялхазза еш цо уж. Цун темаш: «Юкъара рынок — монополистически Iазапеи агрессеи герз», «ХIанзарча этапе советско-американски вIаши юкъера гIулакхаш», «Германски проблема хIанзарча этапе», «Дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама мугIарий цхьоагIо бахьан долаш КПСС лоаттабу къовсам», «США чуреи арахьареи политика», «Американски империализм — дунен реакце керттера чIоагIало, дерригача дунен халкъий моастагIа», «Империалистически тIема союзий (СЕНТО, СЕАТО, НАТО) гIулакхаш», «ХIанзарча этапера латиноамерикански мехкий кортамукъален къовсам», «Ядерни герза низи цунах лорабергбола средстваши», «Дунен халкъашта юкъера гIулакхаш».

Александр Иванович — «Знание» яхача общества районни отделенерча эггара хьинар долашагIа болча лекторех-общественникех цаI. Из ва коммунист-пенсионер, 1966 шера кховаткъа шу дуз цун. Ханна воккха вале а, тIаха аьнна, массаза хьинар долаш ва из.

— Къахьегамхошта каст-каста лекцеш ешаш хилча кIаьдлаций хьо? — яхаш каст-каста луча хаттара Александр Ивановича жоп лу: «Коммунист хиларах со декхарийла ва сайна ховр наха дIадала. Цудухьа лекцеш ешарах кIаьдца валарал совгIа, района къахьегамхошца цхьан айса гIабоахаш санна хет сона. Аз керттера лерхIар, — йоах цо, сай лекцешка гIолла гонахьарча дуненах царна нийса кхетам лулга, машаре дегIаахара наькъаши перспективаши царна кIоаргга йовзийтилга, шоай Даьхенна чухьара а цун доазонел арахьара а событеш дика кхетаелга, сакхетаме, коммунистически хьисапе шоай вахар цар хьалделга.

Дукха ха яьккхай Александр Ивановича Советски Эскара мугIарашка гIулакх деш, боккха а сий дола а никъ хьабенаб цо цига мугIарерча салтечунгара подполковникага кхаччалца. Цо дакъа лаьцад немецко-фашистски захватчикашта духьала даьча Волгоградскии Орловско-Курскии тIемашка, Крымски ахгIайре мукъайоаккхача, европейски мехкаш мукъадоахача, фашистски бIы — Берлин хьалоацача. 1941—1945 шерий Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIом лаьттача шерашка къонахчал долаш, майра хиларах, воински подразделенешта кхетамца кулгалдарах Ленина, «Ще Байракх» яха, «Дай-мехка тIема 1-ча степена», «Ще Седкъа» яха орденаш а дукхa медалаш а еннай цунна.

Лектора-общественника дикача къахьегама бе боаггIача тайпара мах баьб. Александр Иванович «Знание» яхача общества районни отделене дикагIа болча лекторех хиларах тарра района Сийлен доска тIа ваьккхав, дуккхаза а совгIата маьхера подаркаш тийннад.

П. РЕЗНИКОВ,
КПСС Октябрьски райкома политически дешара кабинета заведующи.

ХАННАХЬА ДIАДОЛАДЕРГДА БАЛХАШ

Укх шера бIаьстан балхащ хьалха дIадоладаьчарца ба Ачхой-Мартана районера «Самашкинский» совхоза къахьегамхой. Март бетта юххьанцарча дIайхача деношка тIоадал дIакъовла араьлар макхаш тIехьадола ялх агрегат. ХIаьта цхьайолча зяба аьхача участкашка лаьтта тоIаденна хиларах уж юхааха йоаласлар массехк трактор.

Совхоза йиъ отделене механизатораша дика кийчо яьй бIаьстан балхашта. Дика тоаьй техника. Совхозерча йоккхача а зIамигача а 97 трактораx 80 ремонт яь а яьнна тракторни бригадашка дIайигай. ХIаьта вожаш а укх цхьан-шин дийнахьа тоаяь яргIйолаш я. Дукха хIамаца эшшаш ерригача тIехьатоссача инвентара а ремонт яьй.

БIаьстан балхашта лерттIа кийчо ярах кхашкара балхаш цхьатарра дIадоладе йиш хилар совхоза къахьегамхой. Цудухьа ара болх бе йиш хиннача диъ-пхе дийнахьа 1750 гектар зяба тIа макха а баькха тIоадал дIакъайлар, 200 гектар юха а аьхар. Цул совгIа 27 гектара тIа кен, 37 гектара тIа кени горохи, 39 гектара тIа люцерна дIайийра механизатораша.

Кердача шера культураш хьувкъаяра дика кийчъеннай совхоз. БIаьсти аха дезаш лаьтта дац. ВIашагIъелла болх беш я 21 механизированни звено. Царех кердача технологех 270 гектара тIа хьажкIаш кхеергйола кхоъи 80 гектара тIа шекара свекла кхеергйола цаIи звено я. Масее звеноша лахкара социалистически декхараш тIаийцад.

Бакъда, цхьадола балхаш IIадвугаш дац совхозе. Масала, кхашка ехка моттигера удобренеш эзар совгIа тонн мара яц. Ширдаьнна кхо кхоачаденнад, йоах совхоза кулгалхоша. Нагахьа санна цар хьалххе а цу гIулакха йоакхо яьяларе ширдаьнна кхо шортта хургдар. Совхоза доалахьа 2683 бежан, дуккха жа, хьаккарч я. Моттигера удобренеш Iалашъяра торонаш яр. Из тесса дита хиннад совхозе.

Гурахьа дIадийнача ялаташта минеральни подкормка а 1100 гектара тIа мара яьяц.

ДIадахача шера ялаташ во хьийкъар совхозе. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 12 центнер мара ялат даланзар план 16 центнер йолча. Ялаташ во хьувкъар бахьан ша тохар да йоах совхозе. Дерригa цу тIа дIатIадодаш дац из. Соахка а кIезига ехкаяр совхоза кхашка моттигера удобренеш. Эггара чIоагIагIа эффект хул минеральнии органически удобренеш цхьатарра тайсача. Из де вIаштIехьдаланзар укхаза.

Цул совгIа, хий дехкарах а лерттIа пайда эцац совхозе. Хий дехкаш 800 гектар гаргга лаьтта доллашехьа хий диллара кийчъьяц 233 гектар зяьб мара, хIаьта 34-не тIа мара хий дилладац. Хий дехкара балхаш эггара дукхагIа ха йоаеши дукхагIа къахьегам дIабодаши да. Цудухьа из болх ханнахьеи лерттIеи чакхбоаккхаргболаш хий дехка графикаш оттае еза. Царга хьежжа болх бе а беза.

ХIанз тIеххьарча хана хий диллархца цхьана минеральнии органическии удобренеш ехк кхашка. Цу гIулакхах дика беркат дарга. Из де деза «Самашкинский» совхозо а.

Б. АРЧАКОВ,
тха собкорр.

Низах бIубенна

Дуккхача шерашка тIехьаюсаращца лоархIаш хьаенай тха совхоза 3-ча отделене шурий-товарни ферма. Цудухьа са безам ба тIехьаюсачарцара хьакъасташ йоагIача цунах лаьца дувца.

Отделене МТФ коллективо шийна хьалхашка декхар оттадьдар январи феврали бетташка 609 центнер шура яккха. 27-ча февралага шоай дош кхоачашдир хьайбаш лeладераша. Укх шера 1-ча квартала план толамца кхоачашъяра а дукха болх бу МТФ-а болхлоша.

Цу тайпара толамаш даха йиш хиннай МТФ ерригача коллективо ший низ дIалуш къахьегари хIара члено шийгара хьокхам гойташ болх бари, совхоза партийни бюрос баьча сецамах ферме бригадиралла вахийтача коммуниста нов. Тайдаев ГIейрбика нийса кулгал дари бахьан долаш.

Юххьанца тешаш бацар хьайбаш леладераш шура яккхара план шоаш кхоачашъергъхиларах, хIаьта декхараш-м дувца а дезацар. Цар йоахар: «доахан во да, даим санна кхоачаш ца еш юсаргья план».

Цхьабакъда, ферма хьайбаш леладерашта юкъе кхетама болх нийса вIаштIехьбаккхари ерригача торонех пайда эцари бахьан долаш кулгалхошта мегар пачхалкхен план меттел, шоашта хьалхашка цар оттадаь декхараш а тIехкхоачашдулургхиларах уж тешабе а.

Шура дукхагIъяккхара эшаш дола хьалаш долаш да: говзал йола хьайбаш леладераш, кхоачамхиллал Iалашдаь доакъар, йIайха помещенеш.

Уж ерригa торонаш йоллаше а хьалха хиннача кулгалхошта маганзар кхыметтел планах йоагIа задани кхоачашъяра а коллектив оарцагIъяккха. Цудухьа совхоза партийни бюрос ферма чIоагIъяра цига вахийтар коммунист нов. Г. Тайдаев, зоотехникалла хьожавир нов. Б.-А. Эльжуркаев.

Ферме баьхкача кердача кулгалхоща хьайбащ леладерашта юкъе шоай сий даьккхар болх бе харца а, хIара доярканa, скотниканa практически новкъостал дарца а. Эггара хьалха уж болабелар къахьегама дисциплина чIоагIъе, толашагIа бараш хьокхаме а увттабеш хьайбаш леладераш хьалкхебе, кхоачамбоацараш дIадахара тIехьабусарашта гIо де. Хадданза тIахьожам лоаттабора доахан деттача хана, денгара-денга цар луча шурий боарам мел лакхлу хьожаш. Йолаш йолча торонех пайда эцар.

ХIара доярка яккха еза шура белгалъеш план-задани оттайир торонашка а хьежа.

ХIара доярка болх дикагIа бовзаро ферма кулгалхошта новкъостал дир цкъарчоа цхьа лоадам боаца хIамаш мара мичад ераш аьнна хийтта кхоачамбоацараш дIадаха а. Масала, доярка Дунгоевас леладу доахан низа ийша хиларах, низа толаш долча хьайбаша барда чуболча нийна тIакхачийтацар уж. ХIанз доярка ше хул барда болча уж дIатIахецача хана царга бIаргкхоабаш.

МТФ-а толашагIа йола доярка я Элиханова Лейла. Холуш лакхъяьй цо ший групперча доахангара йоаккха шура, хIаьта ерригача ферме 995-негара 1138 килограммага кхаьчай шура.

Ферме йолаш я кхоачамхиллал Iалашъяь дика силос. Из тоъаргъя доахан чулоаттаду ха дIаяллалца. ХIара дийнахьи-буси цхьан Iатта лу 30 килограмм силос, гIожа доакъар—4 килограмм. Доаханна лу 1 килограмм шурийна лаьрхIа 80 грамм концентраташ а. Хьайбашта дийнахьи-буси луш йола силос кийчъю хина раствори хIара Iатта лаьрхIа 80 грамм карбамиди тохаш. Лаккъалца хIара IаттагарA дукхагIа шура яккхара щIенхашта кхоачашъе еза зоотехнически бакъонаш: ден распоридок, тIадам юхе ца буташ щIенъяь шура Iояккхар, шамараш хьер, иштта кхыдараш. Зоотехнически бокъонашца ца доагIа цхьа лоадам боаца хIама даро а лаьгIъю шура.

Коллектива берригa низ тIаберзабаьб хIара цун члено зоотехнически бокъонаша дIадехараш ферме лерттIа кхоачашдергдолаш. Хьайбаш леладераша къовсам лоаттабу шурий товарность лакхъяра тIехьа а. Шу долалуш 70 процент яр из, хIанз ферме искусственни шура кийчъю Iаьсашта мелае. Из бахьан долаш 90 процентага кхаччалца дегIаенай шурий товарность.

Шоашкара хьокхам гойташ къахьегар бахьан долаш коллектива юкъе сий даьнна ба скотникаш Ахмадов Талла, Такаев Адлан, кхыбараш а.

В. АДСАЛАМОВ.
Урус-Мартана района «Горец» совхоза партбюро секретарь.

Московски область. Машиннаькъа Министерства Центральни Iилма-тохкама института экспериментальни кольце тохкам беш я Лугански машинашъеча завода «2ТЭ10Л-005» моделах йола тепловоз.

Сурта тIа: «2ТЭ10Л-005» яхá локомотив тохкамаш деча хана.

В. Будана сурт.
ТАСС фотохроника.

ОБЩЕСТВЕННИ КОНТРОЛЕРАШ

Вайна дика йовзаш йола баьдесийна форма тIаювха нах дийнахь а бус а къахьегаш ба вай магистралашка порядок хилийтар духьа.

Вешта, милице болхлошеи штатни контролерашеи даь Iац из лоархIамера гIулакх. Укх тIеххьарча хана наькъаш вIашагIдетталуча, нах дукхагIа гуллуча моттигашка гучабаьннаб общественни контролераш, МалгIабика автобоахама тешаме гIончий.

ЧIоагIа ший сий даьккхад «Малгобекнефта» НПУ промкома болхлочо Я. Бузуркиева. Ший балха ха чакхъяьнначул тIехьагIа ший группаца дежурни волаш хул из наькъашка. Цун бIарга кIалхара варгвац бокъонаш толхаьрех цхьаккха а.

Цу тайпара активист ткъо совгIа чувоагIа МалгIабика района общественни контролерий совета. Царех дукхагIа бараша наькъашка дежурни хиннеи дуккхача рейдашка дакъа лаьцаи ца Iеш, кхетама болх а бу. Иштта наькъаш вIашагIкхетача ший группаца каст-каста хул Д. Миронов а. Из укхаза воагIа автотранспорт лелаяра инструкции бокъонаши телхаеча шоферашца беседаш яр духьа. Из тайпа новкъостал дукха ду иштта А. Фисенкос, Б. Пешхоева, дуккхача кхычар.

Белгалдаккха деза, укх тIеххьарча бетташка алхха цхьан Я. Бузуркиева наькъашка 170 гаргга йолча автомобила проверка яь хилар. Цо гучаьхай машинаш бокъойоацача наькъа лелаши транспорт лелара бокъонаш толхаьи йола итташ моттигаш. Геттара дукха бехкаш дир укх тIеххьарча хана пассажираши вахтови болхлойи дIакхувлара араювлийта автобусаши грузовой транспорти технически вIаштIехьйоацаш хилийтача МалгIабика автобоахама кулгалхошта.

Общественни контролераша проверка яь хIара машина пул хьалхагIа гаража механики эксплуатаце начальники цкъа хьажа а хьежа мара ара мича яьннай. Автомобиль болх бе мегаргйолаш хилар бакъдеш шофера наькъа листа тIа латташ цар кулгаш ма дарий. Цудухьа, ужжамо моттигаш нийсъелча общественника баркал аларал совгIа, шоай декхараш ца лоархIаш болча, тIабехкача нахагара дизза жоп хьадеха а деза.

ШоллагIа шу да общественни контролерий совет болх беш йола. КIезига хIамаш карагIдаьннадац активисташта цу юкъа. Хьалхара рейдаш яь яьнначул тIехьагIа, бокъонаш толхаьрашта административни бехк баь ца Iеш, уж кхетабергбола гIулакхаш а дир. Цхьабола дисциплина телхаяь шофераши кондуктораши сатирически крокодила тIа баьхар.

Общественникий новкъосталца МалгIабике дикка тоаделар бахача наха гIулакх делга, лаьгIделар наькъашкарен финансовии дисциплина телхаелга, ахча дукхагIа хьачутела баьлар. Моттигерча Советашцеи наькъий организацешцеи общественноста айхха бувзам хилар бахьан долаш нах тIахувша моттигаш тоаеш латт, массе а участке хьалтеха йоалл автобусаш малагIча ханашка лел хойташ йола расписани, тоаеш я нах автобусашта тIахувшача ягIа кхоллеиаши наькъаши.

Н. САГАЛАЕВ,
МалгIабика общественни контролерий группа кулгалхó.

РИГА. «Гетаверкен» яхача шведски верфешка Советски Союза заказах хьалъяьча док-гиганто ремонт е аьнна эггара хьалха хьачуийцад «Ангаргэс» яха океански дизель-электроход.

ХьалхагIа хоам баьчча тайпара, соахка декабрь бетта гетеборгера Риге хьайоалаяьяр из док. Ригерча кемашта ремонт еш болчар Iан халача хьалашка кийчдир цунна эша ор, вIашагIъеллар йоккха ши электроэкран, дIаоттайир лаьрххIа цу гIулакха йола конструкцеш.

Сурта тIа: «Ангаргэс» кердача доке.

Д. Гедзюна сурт.
ТАСС фотохроника.

ЯЛАТ ДIАДУВ

Семилетка тIеххьарча шера 29 600 тонн ялат, 6 500 тонн комсаш, иштта баьца дaараш хьалкхеде лаьрхIад Шелковской района боахамаша. Шоаш лаьрхIар кхоачашдара хоза еначa хана хIара сахьатах пайда а эцаш кхашкара балхаш деш ба колхозий механизатораш. ДIадоаржадаь даьннад Iай кхашка дIакхихьа ширданна кхо.

Ханнахьа дIадоладир Шелковской района кхашкара балхаш а. ХIа аьнна лаьтта ловсара доддашехьа з араяьлар кхашка макха боаккхаш, дисковани еш, кен, гидуарташ, кхыйола культураш дIаювш йола агрегаташ. Хьалхарчарца дIадоладир кхашкара балхаш Кирова щIерахча колхозе. Массехк агрегат араьлар колхозе гурахьа аьхача лаьтта тIоадал дIакъовлара макха баккха, 600 гектара тIа баьккхаб из. 30 гектара тIа дIабийнаб укхаза кен, дIае йолаяьй гидуарташ.

Ханнахьа чакхдаха лерхI укх шера дерригa балхаш колхоза комсаш лелаераша. Комсашта юкъе IодогIа эша хьокхий кийчдаь бовла боакх уж. Дийнахьа 200-240 хьокха тоабу дика болх беча хIара колхозхочо. Хьокхарч тоадеш а уж дIадогIаш а хьинаре къахьег Краснов Григоре, Корнаух Андрея Горобец Николая, Листопад Андрея, кхычар.

«Коммунизмага бода никъ» яхача колхозе лоа дIа а даьнна кхаш ловсара долххашехьа эггара хьалха араяьлар тракториста Скрипченко Федора кулгалду агрегат. 200 гектар долча оахама тIа макха а баьккха бобови культураш дIае волавелар Федор кхыча механизаторашца цхьана. Цо мо дика къахьийгар цига тракториста Мамукин Михаила, сеяльщика Кудрявцев Федора, кхычар. Дийнахьара нормаш дуккха тIеххочушйора царех хIаране. 40 гектара тIа кхы а дIае еза бобови культураш. ХIанз эггара хьалха лаьтта ловсара дахханге а цхьаккха сахьат — зехьа ца доадеш дIадоладергда колхоза механизатораша кхашкара балхаш.

Хьинаре къахьег «Ще ахархо» оалача колхозе нов. Шемякина кулгалдеча комсаш лелаеча бригада членаша. Хьокхий а дегIа аьшкасаьрг тоха безаш 15 гектар комсаш яр бригаде, хоза даьхкача деношка йиъ гектара тIа хьокхий дIа а дегIа, царех аьшкасаьрг техаб бригада коллективо. ДикагIа къахьег колхозхоша Агапов Василе, Исмаилов Абдулла, кхычар. Сомий гаьнаш йоIаш а хий дуллаш а ба хIанз бригада членаш.

Хоза эттача деноех цхьаккха сахьат зехьа ца доадеш дIадоладир кхашкара балхаш «Коминтерн» яхачеи «Менжинский» щIерахчеи колхозашка а. Берригa мукх дIабийна а баьнна дуккхача лаьтта дисковани яьй цу колхозий ялат кхедераша. Иштта тIагIертва къахьегаш ба укх бIаьсти Шелковской района ялаташ кхедераши комсаш лелаераши.

Ам. ПЛИЕВ,
тха собкор.

СОВЕТСКИ ГЕОЛОГИ ТАХАН

И. МИНЕЕВ.
СССР Пачхахьалкхен геологически комитета председатела заместитель

Московски зоопаркана юхxе цхьан сатийнача улицагахьа нхезза вIаштIардаь щIенош дагIа. Цу щIеношка я СССР Пачхахьалкхен геологически комитет. Лохехьа кепа тох атта беце а сийлахьа болча лаьттан ченаш тохкача разведчикий балхах хьахиннaчун хьакъехьа цу комитета председатела заместителаца даь къамаьл.

Советски мехка Iалаьмате йоккхача территоре тIа геолого-разведочни балхаш къаьстта чIоагIа шерденнад укх тIеххьарча 15—20 шера. Цу юкъагIа дуккхаза алсамъяьннай тохкам баь йола мехкдаьтта, Iаламан газа, Iаьржача, бос болча, нaггахьа мара нийслуш йоацача металла рудай, тайп-тайпарча горнохимически бедалий запасаш. Мехкдаьтта, Iаламан газ, аьшка рудашдаш, наггахьа мара нийслуш доаца металлаш, дощув, алмазаш, иштта кхы тайпа минеральни бедалаш йоахка 150 совгIа йоккхий моттигаш я алхха цхьан 1964-ча шера хьайийлараш а. Укх тIеххьарча хана кораьяча оахкалаш йоахкача моттигий ларда тIа вIаштIехь доаккхаргда алюмини, олово, вольфрам, молибден доаккхилга, Iалашдергда металлурги, мехкдаьттан газовии промышленность дIахо а дегIайоалаелга.

Боккха лоархIам бола дуккха а пайданера оахкалаш йоахка моттигаш тахкарга диллача дунен тIа керттера моттиг лоац Советски Союзо. Цхьабакъда, мехка дегIайоагIаш латта промышленность бедалца Iалашъяра дIахо а интенсивнегIа леладе деза оахкалаш лохилга. Цудухьа Советски Союзо боккха теркам тIабохийт геологически разведкашта, мехкара Iаламан ганзаш дIахо а сихха караерзаяра.

Халкъа боахама цу лоархIамерча участке хIанз къахьегаш лакхарен юкъерен образовани йолаш бIаь эзар совгIа специалист ва. Iилма-тохкама институташкеи кхыйолча Iилман-геологоразведочни учреждeнешкеи дика камаьхал а йолаш къахьегаш ва 15 эзар совгIа саг, виъ эзар совгIа Iилмахо —Iилмай докторaши кандидаташи. Советски халкъо чIоагIа хамбу шоай низи хьинари кхо а ца деш, лаьттан ченаш тохкаш, хьаьнала къахьегаш болча разведчикий. Геологоразведочни балхаш шердара даькъе хаярах, пайданера оахкалаш йоахка керда моттигаш лахарах хIанз дукха ха йоацаш цхьа эзар ах эзар совгIа советски геологашта орденаши медалаши хьожаьй СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, хIаьта вурийтта геологаи дикагIа болча болхлошта-буровикаштеи Социалистически Къахьегама Турпал яха сий дола цIи еннай. Лаьттан ченаш тохкаш болча разведчикех дукха ба Ленински Пачхахьалкхени премешца белгалбаьха а.

ХIанз укх сахьате советски геологий дукхагIа бола теркам тIабахаб СибарегIен, Средни Азе, Прикаспе, Казахстана, перспектива йолаш йолча районашта. Цу районашка Iалаьмате дукха ганзаш йоахк цу даькъе мехкдаьттеи гази я. Советски экономика дегIайоалаяра программе боккхача лоархIаме лаьрхIа я уж тайпа пайданера оахкалаш. 1980-гIа шу хьакхоачаш мехкдаьтта запасаш 6-ззеи газ — 10-ззеи алсамъяла еза.

Укх тIеххьарча хана мехкдаьттеи гази йоалла керда моттигаш тохкам а баь хьалехай Коми автономни республике, Туркмене, СибарегIа. Белоруссе хIанз дукха ха йоацаш хьайийлай мехкдаьтта доалла моттиг. Мехкдаьтта доалла керда моттигаш гучаьннай Каспийски форда тIарча Мангышлак яхача ахгIайрен тIа, Украине, мехка кхыча районашка.

Малхбоаленгахьеи къилбаседенгахьеи тIа-тIа гаьнагIа бувл советски геологаш газ лохаш. Сигала бесса цIи (газ) лотаеннай Мары яхача города юххе Малхбоалехьарча Каракумашка, Туркмене. Мехка централни районашта газ лургья цу моттиго. 1965-гIа шу хьахулаш геттара дукха газ йоаллаш моттиг гучаьннай Ямал яхача ахгIайрен тIа. Цу тайппара, алхха шийла мух мара ца ихача бирсача Арктикера кастта йIовхал хьаухаргья.

Алхха вай дийцараш мара кхы доацаш дац советски геологашта карагIдаьнна хIамаш. Дуккхача хана деза а ца кхоачаш моттиг мичай укхаза-м, аьнна, хеталуш хиннача Украине, масала, хIанз дукха ха йоацаш гучаьннай аьшка руда доаллаш йола йоккха моттиг. Средни Урале кораьяй ювелирни алмазаш дола моттиг. Мехкдаьттеи гази лоаттаяь ца Iеш, иштта дукха дошуви оловеи а лоаттадергдола моттиг хулаш йоагIа Средни Азех. Даши цинки доалла моттигаш кораьяй Азербайджане.

Пайданера оахкалаш лохилга шер ме лу дIахо а совдоахаргда геологически экспедицей технически кхоачамаш. Вай ханара технически средстваш юкъекхувлаш хилча мара йиш хургъяц йоккхий геологически ганзаш хьаелла. ХIаналехьа а геологашта дIакара кхаьчай итташ эзараш тайп-тайпара машинаш, механизмаш, аппараташ, цу даькъе я бурув детта станокаш, компрессораш, дIа-хьа кхухьаш йола электростанцеш, электровозаш, чоалханера геофизически аппаратура, иштта дуккха кхыраш а. Алхха кIоарга бурув деттара а пайда эцаш я тайп-тайпара бIаьш станокаш, низ бола дизельни мотораши насосаши, геттара щIена болх беш йола контрольно-измерительни аппаратура.

Геологашка я кердагIа йола радиоэлектронни аппаратура. Из тIаоттаю автомобилашта, самолеташта фордаш тIарча кемашта. Геттара щIена болх бу приборий новкъосталца, тохкамаш ду лоамий породашта а минералашта а.

Ший къамаьл чакхдоалаш Игорь Минеева дийцар лаьттан ченаш тохкаш советски разведчикаша доазол арахьа, кхыча мехкашка деча балхий хьакъехьа.

Халкъа демократе мехкашка а Азеи Африкаи дуккхача мехкашка а балхаш ду советски геологаша. Цар новкъосталца Инде хьа а лехай тохкам а баьб промышленни мехкдаьтеи гази йоаллача моттигашта. Газ йоалла йоккхий моттигаш кораьй Афганистане, Сире—мехкдаьтта, Ираке—фосфориташи зенгали, Гвинее — алмазаш. Мале цементни завода эшача бедала кхоачамаш кийчдаьд, дика камаьхал яьинай лаьттана кIалхара хиш лахара а.

Советски Союзагара технически новкъостал латташ долча дуккхача мехкашка хьаяьй комплексни тохкамбара лабораторeши ремонтно-механически базаши. Шоай нахах технически персонали квалифицированни болхлойи кийчбара цу мехкашта новкъостал ду вай геологаша.

(АПН-Радио).

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ГІУЛАКХАШ

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАХ

Цу тайппара, Гарольд Вильсон цкъа хилар Бонне. Январь бутт чакхбоаллаш кхы а хила безам хиннабар цун цига. Цхьабакъда, Уинстон Черчилль кхалхарои цхьанцадолча кхыча гІулакхашеи ший визит 7 марте кхаччалца тІехьа ца ялийтача валийтанзар английски министр. Боннски канцлерца Эрхардаца къамаьл дар чІоагІа ловш вар Вильсон, англичанашта чІоагІа лоархІаме долча деша малхбузехьарча немцаша гІулакхаш башха ээделца доацилга хайташ щІенача дега тІара дага валар духьа. Деш дола къамаьл английски эскар Малхбузен Германе Іалашдарах дар. Англе, НАТО тІема блока юкъе дакъа лоацар ше хиларах тарра, Малхбузен Германе 50.000 сат эскар а лоаттаду, цунна 85.000.000 стерлингий фунт ахча а доаду. Ший хана ФРГ правительства Англена дош деннадар цуи дІадаха 85000000 стерлингий фунт ахча английски заводашка герзаи тІема гІирсаи заказаш дарца юхаметтаоттаде аьнна. Кхыча дешаица аьлча, Малхбузен Германера английски эскар Іалашдарга дІадахийта стерлингий фунташ Англена юхадерзаде дезаш дар тІема заказий мах таккарца. Цхьабакъда, из гІулакхаца яь хинна соглашени Бонно йохайир, Англе мегаргдолаш герз а дац, цудухьа Малхбузен Германе заказаш американски заводашка дІадалар гІойленагІа а лоархІ аьнна бахьан а даькха.

Английски эскар Рейне Іалашдарах дола дош укх тІеххьарча бетташка чІоагІа лоархІаме эттад дунен валюта лоархІаш долча стерлингий фунта кризис хиларца дувзаденна. Ше доазол дехьа беча маьха хронически дефицит кІезигъергІола средстваш лохаш я Англе правительство. Дика кхетадеш да, рейнски эскар Іалашдарга Англе дІадаха ахча Англена юхаметтаоттадергда ше аьнна тІаийца хинна декхараш кхоачашделга Боннагара хьадеха лаьрхІа из хилар.

Вильсон Бонне дІавахале хьалхагІа английски кепа йоазон тІа хоам арабаьлар, английски салтий щІаберзабе багІацал-теш яха дош дувцаш я лейбористски правительство аьнна. Цу тайпара хоамаш ФРГ правительствана психологически низ бара средство хила езаш яр. Цу дешо белггалара моттиг дІалоацар Вильсона Эрхардаца хиннача переговорашка. Канцлера дош делар рейнски эскарга Англе дІадахийтар цунна юхаметтаоттадергдола наькъаш лаха ший правительство пІаькха а гІортаргхиларах. Ший оагІонгахьара Вильсона а дош делар, Германи «вІашагІтохарах» долча деша малхбузехьарча йиъ державо лаьрхІа дола хІамаш ший правительства хьаллоацаргхиларах. Дувцаш дар-м, малхбузенгермански капиталисташа яххача тайпара, «вІашагІтохилга» да. Кхыметтел английски буржуазни газетий цхьадолча даькъо а чІоагІа критика ю Вильсона цу декхара кІал цо ший кулг язадарах. «Английски халкъо. — йоах «Дейли экспресс» яхача газето, — мистера Вильсона цхьаккха а полномочеш еннаяц Германи вІашагІтохара хьакъехьарча дешах цо даьча тайпара къамаьл дара. Ше деннача дешаца, язду «Ивнинг стандарда», Вильсона «сома даьхар чІоагІа дегабуам баннеи гІайгІа янзеи - даргдоацаш дола Европера низаши амбицеши».

БОНН: ІАРБИЙ МЕХКАШЦАРА ДОВ ДИКЪЛУШ ЛАТТ

Шин кІиранна кегар лелабаьчули къийсачули тІехьагІа Эрхарда правительства 7 марта хьакхайкадир Египто официальни хьаша а лоархІаш Германски Демократически Республика Паччахьалкхен Совета председатель Вальтер Ульбрихт шоайцига тІаэцарах футтаройна пунцара барт-цхьоагІон гІулакхаш хоададе лаьрхІа Эрхарда правительство хилар. Цу цхьан ханна боннски правительства хьакхайкадир Израилаца дипломатически гІулакхаш леладе лаьрхІа ше хилар а.

Бонно хьакхайкаьча экономически репрессешта башха сагота хиланзар Каире. Цхьан каирски газето яхачох, Малхбузен Германе капиталий рынок шийна дІакъовларах вІалла сагота а яц ВІашагІкхийтта Іарбий Республика, хІана аьлча дунен тІа кхы а я капиталий рынкаш. Из аргумент бакъъеча хьисапе, Эрхарда правительства Египтана тела заемаш соцае аьнна решени яьча дийнахьа Франце правительства хьакхайкадир Насера правительствана — цун экономически дегІаахара пхе шера плана финансировани яра — кредиташ тела лаьрхІа ше хилар.

Цхьабакъда, Каире а, Іарбий деррига кхыча мехкашка а чІоагІа раьза боацаш хилар Израилаца дипломатически гІулакхаш тоссадалийта лаьрхІа я ше аьнна боннски правительства хьакхайкадарах. Канцлера Эрхарда укх тІеххьарча хана яь заявлени бахьан долаш этта гІулакхаш дувцар духьа Іарбий паччахьалкхенашта керте латтарий шоай викалий экстренни совещани хилар Каире 8-ча марте. Малхбузен Германе позици «Іарбий мехкаш гуччахьа довне хьехар» санна лаьрхІар совещане. Іарбий дунен чу ФРГ правительства лелаеча политикаца дувзаденна Іарбий мехкаша леладергдолча гІулакхий проект ера совещане. Укх тайпара пункташ юкъейоагІа проектана. 1) нагахьа санна ФРГ-ес Израиль хьаллоаце Іарбий мехкаша цунцара гІулакхаш хоададергхиларах Бонна правительствага Іарбий правительстваша цхьана хоам бар. 2) Малхбузен Германера Іарбий мехкий беррига послаш пІабехар. 3) Малхбузен Германецарча цун довнна ОАР-а позици хьаллацар. 4) Мехкдаьтта доакххаш долча Іарбий мехкаша шоай мехкдаьтта рузкъаех пайда эцаш йолча паччахьалкхенашка дІахайта деза цу паччахьалкхенашцара гІулакхаш шоаш дутаргхилар, нагахьа санна цар дІахо а Израила материальни тІемеи новкъостал дергдолаш хуле. Хетаргахьа, цу проекта ларда тІа тІаэцаргья 14 марта хургйолча Іарбий мехкий кхыча мехкашцарча гІулакхий министрий экстренни совещане ювца еза коллективни решени.

Іарбий мехкаша чакхдоахаргдараш бокъонца малагІа гІулакхаш хургда — хьатІадоагІача кІирах мара ховргдац. Цхьабакъда, хІанзе а, юкъара решени ярга ца а хьежаш, цхьанцадолча Іарбий мехкаша цхьа бахьан леладу. Малхбузен Германе политикана духьала протест еш. ЗІамига яле а, мехкдаьттаца йІаьхийча Кувейта парламенто тІаийцай Малхбузен Германена экономически бойкот кхайкаелга, ФРГ-цара дипломатически гІулакхаш хоададелга, ГДР хьаллоацилга правительствана тІадожадеш йола резолюци. Боннера шоай посолаш цІабехаш йола решени тІаийцай деррига Іарбий мехкаша. 10-ча марта хиннача митинге ше къамаьл деш президента Насера аьлар, нагахьа санна Малхбузен Германе Израилаца дипломатически гІулакхаш леладойя, ОАР правительства ФРГ-ецара дипломатически гІулакхаш хоададергда, ГДР хьаллоацаргья, ОАР-ерча малхбузенгермански товарашта секвестр оттаергья. «Малхбузенгермански империалисташ кхетабе, царна хІама тоха еза вай», — аьлар дІахо Насера.

Хьалхарча стаде мара дац хІанз а ФРГ-енеи Іарбий мехкаштеи юкъера дов. Цхьабакъда, хІанзале а гуш да, боннски политикаша шоашта тІехьагІа даа хала хургдола худар кийчдаь хилар.

ЧИЛИ: РЕФОРМАШКА ХЬЕЖАШ ДА ХАЛКЪ

Соахка сентябрь бетта дукхагІчар (берригача кхадж тоссарех 54 процент) хержар президент Эдуардо Фрей. Ший толамца Фрей дукххача даькъе декхарийла ва мехка чІоагІа хьаштдолаш йолча реформай йоккха программа чакхйоаккхаргья аьнна цо дош даларах цунах халкъ тешара. Президента пост хьаласьачул тІехьагІа Фрея къаман конгрессе дІачудeлар лаьттан доалахьен, налогаш тохара, школай, болхлой алапе, финансови система гІулакх вІаштІехьдаккхара даькъе, кхычахьа реформаш е лаьрхІа йола законопроекташ. Цо цу тайппара хьалхашка оттайр кхыча мехкий капиталистий доалахьарча предприятешта «чилизаци» яра проект а. Кхыча мехкий ерригача предприятешта национализаци яра меттел, Фрея планах лерхІ кхыча мехкий капитала нийсса чилийски капитало а дакъа лоацаргдолаш йола ийна акционерни общество царех елга.

Фрея оттаяь реформай программа лерттІа гІулакх доллашехьа а, къаман конгрессерча аьттехьарча партей викалий духьаленна тІа Іоттаелар из. Фрея ший парте — христианско-демократически парте — кІеззига мара голосаш яцар конгрессе. Халкъо чакхдоахача гІулакхий Фронта партей викалаша (цунна юкъе ба коммунисташ а социалисташ а, президента законопроектана тІехьара дукхагІа бараш хьаллаца тиганзар уж кхоачамхилал радикальни а бац, халкъо дІадехараш дизза кхоачашдеш а бац яхаш. Из долла хІамa бахьан долаш правительства законодательни программа ялх бетта сигала хьал а лаьтта Іо а йоацаш иллар.

Конгрессе эттача законодательни тупиках президента Фрея тоъал говза пайда ийцар къаман конгрессе дергІанара хоржамаш долча хана. Хоржамий кампани укх тайпарча дозунгаца лелайора христианско-демократически парте: Фреяна мегарг а йолаш къаман конгресса состав ле, тІаккха реформашца халкъа иразд доаккхаргдар цо. Цу тактически приемо дикка чІоагІа воздействи йир массаза а шоай голосаш аьттехьарча кхаь партена — консервативни, либеральни радикальничоа — дІателаш хиннача харжархой даькъа гІулакхашта. Уж «традиционни» кхо парти хиннай 150 шера мехка доалдеш, хІаьта из экономически тІехьабисара хьалхара керттера бехктокхам тІалаттараш а уж я. 7-ча марте хиннача хоржамаша христианско-демократически партена енна результаташ цун викалашта хийттачул а гІойленагІа хилар. 147 мандатах хІанз викалий палате 80 депутата мандат йолаш я Фрея парти. Аханел кІезигагІа яр юхахержа состав а йолаш йолча сенате Фрея парте 13 моттиг хургья 45 моттигах. Халкъо чакхдоахача гІулакхий Фронта партеш а цу тайппара дика чакхъяьлар хоржамех... Цар шоай позицеш карара ца ялийтарал совгІа, тоъал чІоагІ а йир уж. Къамо чакхдоахача гІулакхий Фронта хургья викалий палате 36 моттиги сенате 13 моттиги. ХІаьта вокх аьттехьарча кхаь партех аьлча, бокъонца цар аьттув боахаш чакхдаьлар хоржамаш.

Фрея парте хоржамашка тоъал боккха толам баккхара керттерча бахьанех цаІ сенах латт аьлча, из латт, дуккха а дукхагІа дола халкъ мехка вахар чухь «хувцамаш» хиларга, къьнарча буржуазни партеша цунна качделлача лоацабеннача латтилгах из мукъабаларга сатувсаш хиларах. Халкъах тоъал доккха дакъа, цунца болхлой класси ахархойи дукхагІа тІехьадиса дакъа а, сакхетам чу доапаш, теш Фрея парте эггара кердагІча парте, шоашта цу тайпара «хувцамаш» дергхиларах. Дукххача наьха ишта уйлаш хилар хьахьоккхаш да Пабло Нерудас яхар: «Христиански демократий котало ялара маІан да хІанз а дукххача чилийцаша шоай иллюзеш дІа ца кховсар... Христиански демократаш — из а ший тайпара, нах Іехабари царна дагалаттача революционни уйлашта хІама тохари духьа псевдореволюционни лозунгех пайда а эцаш, аьттехьарчар шоай сибат мишта хувц хьахьокхилга да. Дукххa адамаш Іомалу, шоай опытага гІолла нийсa никъ лох. Цхьабакъда, цу гІулакха ха эш.

И. КАДОМСКИЙ. (ТАСС).

Грознерча № 13 йолча юкъерча школа дешархой доалахьа тайп-тайпара мастерскеш я: столярни, слесарни, баракъаш тегаш, электротехника Іомаеш, кхыяраш. Цу мастерскешка болх беш хул пхелагІча класс сера дена иттлагІча классе кхаччалца бола дешархой. Дика ший типографи а я школе — цига Іомабу линотиписташ, наборщикаш, печатникаш.

Къаьстта дикагІа болх беш ба 9 «б» класса дешархой. Цар ду истолаш, гІандаш, пенгазеташта лаьрхІа дола гомаш. Цул совгІа школа инвентара ремонт ю. ХІанз шоаш хьаде доладаь 60 гІанд йистедоаккхаш ба уж. Дика кхетам лу бераштa къахьегама урокаш телача хьехархочо С. А. Сергеева. Дукха веза из дешархошта.

Сурта тІа: 9-ча «б» класса дешархойи цар хьехархо С. А. Сергееви.

И. Плиева сурт.

ГІИШЛОНХОЙ ДЕШАШ БА

Ах шу мара дац Къилбаседа Кавказера строительни техникума сайрийнара филиал Грозне хьайийла. Ши бІаь совгІа саг ва цига дешаш. Уж ба каменщикаш, штукатураш, маляраш, дукха кхыбараш.

...Сайре. Грознерча химико-технологически техникума здане сихбенна дІачуух нах. Уж строительни техникума филиала дешархой ба. Тховсара аргІанара занятеш я укхаза. Гургол тох. Йоккхача, сийрдача аудиторешка занятеш йолалу. Сатийна багІа дешархой-болхлой. Цар Іомаду математика, физика, хими, литература, кхыдола предметаш.

— Къаьстта хала, дукха деша дезаш бар февраль бутт, — яхаш дувц филиала заведующе нов. Умновас, — хІана аьлча экзаменаш яла еза ха хьатІакхаьчаяр. Экзаменаш дІаенна баьннаб хІанз дешархой. Дуккхачар дика оценкаш я.

Диплом хьаэцалехьа хургйолча практике гІоргба кастта пхелагІча курсера дешархой. Цул тІехьагІа диплома проектировани е болалургба. ХІаьта июль бетта къонача специалистий хьалхара отряд арахецаргья Къилбаседа Кавказера строительни техникума сайрийнарча филиало.

П. ПОПОВ, хьехархо.

Дохьаж эшадаьд

ДОХЬАЖ ДОАЛЛА ХІАМА ЯАРАХ ХИННАЧА ЛАЗАРАХ ВЕРЗАВУ ЦЕНТР

Москва улицашка гІолла сихха йода скори помоща машина. ГІалат а яьнна, кхалсаго ца йоагІаш йола молхаш меннай, цунах дохьаж даьна цамогаш хиннай из. Сакхетам чуоа яьнна кхалсаг хьакхетае гІортарах хІама хулаш дац. ХІаьта ха дІайода: хІара минута а ялара кхерам тІалатт унахочоа. ЧехкагІа хила веза! Ер я Садови кольцон шера магистраль. Колхозни майда. Склифосовске цІерах йола скори помоща институт. Машина аркана кІалгІолла чакхйоал. Еррига а ши бІаь метр махка йисаиц цун... Щаьхха доаха са сецар унахочун, артериальни давлени ежар. Дего болх бац, тІаккхьачар клинически ялар. ХІанз ха секундашца лархІа езаш я. Кислород йоацаш пхе минута мара мича яхаргья хьаь клеткаш. Цу лоацача хана цІий лелилгеи са доахилгеи юхаметта ца оттадойя, кхы де хІама дац. ТІаккха из кІалхара яккха низ кхоачаргбац: биологически лергья из. Машина чу духхьалара йоаца дега еш йола массаж ю, «бат бата тІа» гоІаяь яхача методаца искусственни са даха доладолийт — лоро унахочун бата тІа бат а юллаш ше арадоаккха са цун кер чу дохийт. пехкашка кислород кхоачаргйолаш. Цу хана машин сецар ялхлагІча корпусе — укхаза я дохьаж кхийтта цамогаш хиннараштa дарба ду центр. Саббаре, чехка, нийса шоай гІулакх деш ба кІай халаташ дувха нах — лораш — клиницисташ, токсикологаш, сестраш.

— Искусственни са доахийта аппарат болх бе йолаялийта! — аьле команда лу.

Цу ханна артере чу цІий а дохийт, духхьалара йоаца дега массаж а ю.

Дега желудочкаш дІа-юха хьа йолаелча лоро дефибрилятор болх бе йолайолийт. Пха шорттига тохалу, гнозлагІа, кхозлагІа... Дог вІашкатаІа долалу. Электрически тока разрядо меттаоттаю йоагІаш йола ритм. Цул тІехьагІа цІий лелара аппарата чура дохьажа хІама дІайоаха гІулакхаш де доладу. Дохьажа духьалара вещество чутохийт. Ше садаха йолалу кхалсаг. Шорттига сакхетам чу йоагІаш латт из.

— Цхьа шуи ах шуи мара даьннадац дохьаж кхийтта нах берзабеш йола центр Склифосовске цІерахча Институте йилла. Цу хана дениз дукха нах лечара баьхаб цо.

— Тхо долча кхувлараш чІоагІа хала унахой ба, — яхаш дувц Центра заведующе Виктор Дагаева. ДуккагІча даькъе клинически балар тІаккхаьча нах ба уж.

Центр хІанзарча оборудованеца Іалашъяь я. Укхаза юкъекхувл дарба дара ирача интоксикацей кердагІа йола методаш: аппаратин искусственни са доахилга, перитональни диализа метод. Из де юкъейоалаяь я «искусственни жим» яха аппарат. Жамаршта дохьаж а кхыйола дегІа ца эша хІамаш а дІакъоастае ца могача хана юкъейоалаю из.

Нагахьа санна саг чехка цІега кхоачача дохьажах цамогаш хиннавале, цу гІулакха дика метод я унахочун цІий хувцилга. Из ду дохьажах цамогаш хиннача сага кхоъ-йиъ литр кхы дукхагІа а е хІама ца эшаш деррига а — цІий дІа а даьккхе цун метта донорски цІий чудохийт. Цхьабакъда иштта дукха дола цІий хилац лорага массаза а. Кхы цхьаькха а да: цхьан группах дола цІий а группашта юкъера башхалонаш йолаш хул, цулухьа донорий дуккха дола вІашагІъадаьча цІево лазар де тарлургда (дегІа шийла хетийта, температура лакхъе), кхыдараш а. Цудухьа дунен практике эггара хьалха дохьажо лазар даьрашта дарба деча Центре дІадоладаьд дохьажо толхадаь дІадаьккхача цІийна меттел веннача хьалхарча сахьаташка сагах хьадаькка цІий чудоттилга.

Профессора Сухинин Павела хьалхале а лелаеш Центре хьеш я даьхен клинически токсикологически школа. Берригача лораша боккха Іилман болх бу. Цамогаш волчун хьалага хьежжа дохьажо лазар техача сага дарба дара схемаш оттаяьй. Эггара хьалха саг клинически валарах, шоках, коллапсах мукъавоаккх. Цул тІехьагІа клинически биохимически данней ларда тІа дохьажо даьча лазара характер а къоастайийя, лаьрххІа дола дарба де доладу.

Юрта боахама культураштa зе деш йола са доалла хІамаш йоае еттача инсектицидаша, тиофосо, хлорофосо, кхыча фосфороорганически соединенеша чІоагІа отравлени е тарлургда, нагахьа санна лоралуш уж ца тохе.

Иштта кхераме я, чІоагІа хьожаш ца лелайой, йиъ хлористи углерод, дихлорэтан, трихлорэтилен, бытовой химе продукташ.

Дукха моттигаш я харцахьара молхаш меннараштa отравлени хулаш а.

Химически веществаша лазар заьрашта дарба дара йоккха специфика я. Из ювзаенна я химически реагенташ тайп-тайпара хиларца. лазар хинна органаши системаши шоай тайпара хиларца. клинически лазараш дуккхача тайпар хиларца.

Дохьажо лазар даьрашта дарба деча толамца юкъейолаю кердa методаши препараташи. Масала. наб ейтача барбитурови кислота производнеша лазар дича толамца юкъейоалаю вай мехка хьаь препарат — бемегрид. Са доахилга готъеши цІий делилга толхадеши барбитураташа теха лазар дІадоаккх цо.

Дохьажо лазар даьрашта дарба деча Центра Іилма болхлоша оттаяьй фосфороорганически соединенешца дохьажо даь лазар дІадаккхара комплексни методика. БерригаІш хІана бац аьнна дохьажо лазар даь нах берзабу цо.

Центрана карагІдаьнна кертердар да система а лостам а болаш дарба делга вІаштІехьдалар. Токсикологически лабораторе хьеш я отравленей диагностика керда методаш (дукхала а чІоагІала а хьакъе дохьаж къоастадар). Дохьажо лазар даьрашта хьалхара дарба дара таблица оттаяьй. Мехка ерригача дарба дара учреждене шка кастта дІайохийтаргья из.

Центра сотрудникаша доккха новкъостал даьд скори помоща лаьрххІа йола токсикологически машинаш кийчъеча а. Цо йиш хилийтар лазар кхийттачоа, из волчча а стационаре хьавоалавеш а цунна дарба де.

Центра информационни отдело Москвани кхыча городийи дарба деча учреждененшка цамогаш болча наха гІулакх дарах даьца консультацеши рекомендацеши лу дийнахь а буc а. Центро царца чехка а атта а бувзам лоаттабу. Нагахь санна цамогаш волчун отравлене характер къоастае хала дале, тІаккха цига дІайода скори помоща токсикологически машин, отравлени хиннараштa дарба деча Центра токсикологаш чуболд санитарни авиаце самолеташ.

Антон СЕРОВ. (АПН).

СПОРТ

ВОЛЕЙБОЛ

Грознерча мехкдаьтта института студентий маІача наьхеи кхалнаьхеи волейбольни командаш цІаяьхкай Махачкалера.

Хьалхара моттиг яккхара массехк дийнахьа къовсаш хиннай уж Къилбаседа Кавказа лакхехьарча дешара заведенешкарча низ болча волейбольни командашца. Хьалхара моттиг яьккхар Новочеркасскерча студенташа, хІаьта вай волейболисташа шолагІа моттиг яьккхар.

Кхалнаьха командашта юкъе тІехдика ловзаш бар Ростовски университета волейболисткаш — цар хьалхара моттиг яьккхар. ШоллагІча моттиге Грозненски мехкдаьтта института волейболисткаш я.

Воронеже хургйолча финальни яхье ловза бокъо яьккхай вай волейболисташа. Из боккха толам ба.

В. ПОСТНОВ.

БАСКЕТБОЛ

Къилбаседа Кавказа лакхехьарча дешара заведеней студенташта юкъе баскетболах ловзаш хьалхара моттиг яккхара ях йистеяьннай. Цу яхье вай баскетболистий маІача наьха командо нийълагІеи кхалнаьха командо пхелагІеи моттигаш яьхар.

Д. КОДЗОЕВ.

КОНГО РЕСПУБЛИКА (Браззавиль). Доал деча Къаман революционни болама парте кагирхой секце фелала бригадашка хьачуух бІаьш кагий нахи мехкарийи. Бригадай членаша патрульни ха а ду тІема гІулакхаш а Іомаду.

Сурта тІа: кагирхой фелала бригада членаш (аьрдехьара аьттехьа) Кристиан Кайи, Ивонн Мугани, Жаклин Ламбер.

С. Преображенске сурт. ТАСС фотохроника.

КАБИНДЕРА ТІОМ

БРАЗЗАВИЛЬ, 19 март. (ТАСС). Ангола (НДОА) мукъаяккхара тІехьарча Халкъа болама парте кулгалдеш йолча партизански отрядаша шеръю Кабинда Анклаверча португальски колонизатораштa духьалара тІема операцеш.

Укхаза кепа теха араяьккхача коммюнике тІа беча хоамах НДОА партизанаша бизза го баьб Миконж, Белизе, Йбуко, Зау яхача районаштa португальски колониальни эскарча тІема базашта. ГІайттача патриоташа бизза тІахьожам лоаттабеш я Лакхерча Майомбах дикка йоккха район.

Цхьа операци чакхйоаккхача хана партизанаша эккхийтад стратегически гІулакха чІоагІа лоархІаме дола Ломбе яхача хи тІара тІий. Из операци чакхъяккхар бахьан долаш ханацеи техникацеи дикка доккхий зенаш хиннад португальски карателашта.

Коммюнике тІа йоах, Кабинде бахача наха доккха новкъостал ду партизанашта. Ангола мукъаяккхара тІехьара халкъа болам, йоах коммюнике тІа, дІахо лоаттабе лаьрхІа ба ангольски халкъа коталонца чакхбаргболаш бола ший къовсам.

АЛЖИРА МИНИСТРИЙ СОВЕТА ЗАСЕДАНИ

АЛЖИР, 13 март. (ТАСС). Алжирски Халкъа Демократически Республика Министрий Совета заседани хилар укхаза. Цига дийцар Іарбий мехкий Лига членаш йолча паччахьалкхенаштеи Германе Федеративни Республиканеи юкъарча гІулакхий хьакъехьара дешаш а хІаьта иштта африкански мехкаш дегІаахара проблемаш а.

Заседане къамаьл даьча республика президента Ахмед Бен Белла белгалдаьккхар, ВІашагІкхийттача Іарбий Республика позици Германе Федеративни Республикерча гІулакхашта Алжиро йизза хьаллоацаш хилар.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгІа, хьажа

Радио: 6.30 — Юртбоахама болхлошта передача (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочийн» «Комсомольское племяи» газетий обзор. 7.20 — Хоамаши передачай программеи. 8.15 — «Сердало» газета оагІонош тІара. 8.25 — Дагестана халкъа музыка. 8.45 — «Къона тІехье» яха передача (гІалгІай меттала). 16.05 — Ашараш. 16.15 — «Къонал» яха передача (гІалгІай меттала). 16.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 16.45 — «Эггара сийрдагІа йола демократи дунен тІа» яха беседа (эрсий меттала). 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета. 17.30 Ленинский миллионий университет.— Москвера трансляци. 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.23— Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Нохч-ГІалгІай ашарий концерт.

Телевидени. 12.00 — «Одержимые» яха художественни фильм. 18.20 — Передачай программа. 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.40 — Лора хьехам. Церган лорае еза (гІалгІай меттала). 18.55 — «Артек Олимпийский» яха документальни фильм. 19.15—Юртбоахама болхлошта передача. Республика лаьттеи агротехнически гІулакх дерий декхараши. 20.00—Бийса даькъал хийла шун, бераш! 20.10 — Киножурнал. 20.20 — Английски меттала урок. 20.50 Телевизионни кердадараш. 21.05 — «Нийсархой» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦІеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции 7/84.

СФ02225 Заказ № 1586.